

MİLLÎ GENÇLİK

Fikir, Sanat, Aktüalite ve Aksiyon Dergisi

bu
gidiş
nereye?...

OCAK 1975

MİLLÎ GENÇLİK

Sayı: 2
Dönem: 3

OCAK 1975

İÇİNDEKİLER

Millî Gençlik/Başyazı	5
Yaşar Karayel/Bu Gidiş Nereye	8
A. Turan Kalelioğlu/Aynaların Evi	10
Başörtü	16
Mehmet Mengüç/Kadın Üzerine Düşünceler	17
Şükrü Karatepe/Exupery Üzerine	19
Y. Ömeroğlu/Sevinç, Ne ki, Böyle Bitti/Şiir	27
Ahmet Yeşil/Son Vapur/Şiir	27
Ömer Lutfi Mete/Hesap/Şiir	28
Adil Büyükbey/Mutluluk/Şiir	29
İsmail Uymur/Yaşamak/Şiir	30
Y. Ömeroğlu/Gerçekler ve Şiirimiz	31
Salih Gökmen/Sinema Terazisi	35
Ahmet Memduhoğlu/Şehir Tiyatroları	38
Remzi Erdem/Mevlana ve Düşündürdükleri	42
İbrahim Mete Beğoğlu/Enflasyon ve Getirdikleri	45
Haberler	49

Geçmiş Kurban Bayramınızı

tebrik eder, sağlık ve

saadetler dileriz.

Millî Gençlik

Millî Gençlik; Aylık Fikir, Sanat, Aktüalite ve Aksiyon Dergisi.
Sahibi: M.T.T.B. adına Âbid Özmen, Yazı İşleri Müdürü: Yaşar Karayel, Teknik
Sekreter: Mustafa Yürür, Kapak Düzeni: Fikret Karakaya, İdare Yeri: M.T.T.B. Ba-
sın - Yayın Müdürlüğü Cağaloğlu — İST. Tel: 26 69 24, 27 87 13/5. Abone: Yıllık 50.-
6 aylık 30.— T.L., Posta çeki No: 20092150, Yazışma Adresi: PK. 917 İstanbul. Yazı-
ların mesuliyeti yazarlarına aittir. Gönderilen yazılar yayımlansın veya yayımlanmasu
iade edilmez. İlanlar tarifeye tâbidir. Yazılar kaynak gösterilmeden iktibas edilemez
Dergi her ayın ilk haftasında çıkar.

Dizgi - baskı: Fatih Gençlik Vakfı Matbaa İşletmesi.

başyazı

BİR İMAN MEDENİYETİNDEN BATILILAŞMAYA...

II

Devlet bir milletin teşkilatıdır. Müesseselerden teşekkül eder. Bu müesseselerse milletin mukadeseleri üzerine bina edilir. İctimaî bünyeye ters düşen, yani milletiyle bütünleşemeyen bir devlet düşünülemez. Aksi halde ortaya bir çatışma çıkar. Fert kendi müesseseleriyle çatışmaya girer, buhranlar birbirini kovalar. Müesseseler zamanla eskiyebilir, aksamlar, bozukluklar olabilir. Bu anda yapılacak iş bozuklukları iyi bir değerlendirmeye tâbi tutarak, dayandığı ruhun istikametini bozmadan islahatlar yapmaktır. İslah yerine devrim, yani temel değerlerle uyuşmayan yeni «kurum»lar getirmek; o temel değerlerden vazgeçmek demektir ki; bu da açıkça bir terk-i imandır... Nitekim milletce bu iman medeniyetine girerken o zamana kadar getirdiğimiz bütün inançlarımızı terketmiştik. Kabul edilen yeni değerlerle hayatımıza istikamet verdik. Uğrunda mücadele eden bir millet olduk. Artık bu ruh bizim yaşama sevincimiz, etimiz, kemiğimizdi. İhtiyacımıza cevap veren müesseseler ise birer elbiseydi. Eskiyebilir, değişebilirlerdi. Değişmiyecek olan şey bu ruh, bu imandır...

Tanzimat ve sonrası batılılaşma cereyanının temel gayesi ne idi? Milletçe yeni bir imana mı susuzduk? Hayır! Sadece «batı» karşısında aşağılık kompleksine kapılan ve ruhunu kaybeden bir avuç münevver, halkının imanını değiştirmek istiyordu. Burada milletçe benimsenen bir değişim değil, tepeden inme zorlamalar vardı. Münevver - (Aydın) kendi milletine, medeniyetine savaş açmıştı. Hepsi o kadar!

Milletimiz ikiyüz yıldır bir ölüm-kalım savaşı vermektedir. Harp meydanlarında bedenini kurşunlayan «düşman»; şimdi bu milletin isminden cisminden (imanından değil) kimselerle ruhunu yok etmeye yönelmiştir. Fakat bu «İman Medeniyeti» nin köklülüğü ve güçlülüğü öylesine bâriz bir şekilde ortadadır ki, bütün ruhî kaynakları kurutulduğu halde «millet» imân mirasını muhafaza etmekte, direnmekte yabancılaşmış aydınlarına ve idaresine rağmen mukaddeslerini devam ettirmektedir. Fakat şurasını

BEŞ

da itiraf edelim ki bu mirastır, tükenebilir. Zirâ yabancılaşmış aydın, bugün alt yapının temel değerlerini imha edecek en tesirli silâhlarla (televizyon, basın, radyo, sinema, eğitim müesseseleri, partiler, sendikalar) mücehhezdir. Bugünkü imkânları dünkü imkânlarının çok üstündedir.

Temel değerlerini yitirmiş bir toplum olarak sanayileşmemiz halledecektir? Atomumuzun olması, her yerin fabrika bacalarıyla dolması bize mutluluk mu verecektir? İnsani ne kadar hususiyet varsa unutulmuş, tabiat yok edilmiş, manevî bütün mefhumlar kaybedilmiş, insanlar sürü haline gelmişse; milli gelir artması lüks arabalar asfalt yollarda uçarak gitmesi fezanın fethedilmesi neyi ifade eder? İnsanı ruhundan yakalamıyan bir nizâm ona her türlü şatafatı bahşetmiş. Ne çıkar? İnsanoğlunun mutluluğu maddenin çok üstünde ruhî bir meseledir. Şüphesiz maddesiz mana olmaz (fakirlik küfre en yakın noktadır.) Ama madde de insanın tek gayesi olamaz. Bu medeniyetimizin özüne aykırıdır. «Hoşça bak zatına kim» den hareket eden, özü «imân» olan bir medeniyet; hayatı gelip geçici fakat her anının hesabının verileceği bir emanet kabul eder. Bu zaman kin, hırs, lüks, ihtiras (beynelmileli emperyalizmdir) israf, zulüm gider; yerine aşk, şefkat, adalet, merhamet, feragat gelir. O zaman şairi «kin»e değil aşka çağırır. «Benim derdim sevi için» der. Kainatın yaratıcısından başlayıp yaratılmışlarına uzanan bir sevgi halkası bütün insanlığı da içine alır. Fetihler bir hırsın, bir gururun tatmini için değil âlemin nizamını sağlamak için yapılır. Fatihlerinin dâvası ün ve şân değil, Allah'ın rızasını kazanmak olur.

Bizim batılılarımızın uğrunda imanlarını kaybettikleri sırada; «Batı Uygarlığı» insanı, hayatı, maddeyi «yorumlayış şekilleriyle bir yerine oturamayışın ıstırabını çekiyordu» Bu bünye büyüyüp, geliyordu. Belli bir maddî güce sahip oluyordu. Şüphesiz bunlar coğrafi keşiflerin ve buluşların bahşettiği imkânların neticesiydi. Ama herşey sömürücü bir «ruh»un emrine giriyordu. Bizzat kendi ırkından insanları köle, serf diye sömürmüş bir zihniyet başta Afrika olmak üzere kendi dışındaki kıtalara uzanıyor. Kan, ter, gözyaşı ile firavunların ehamlarına rahmet okutan bir Batı uygarlığını inşa ediyordu.

Batı uygarlığının düşünce tarihi de oldukça renkli ve zengindir. «Mutlak Kitap»a bağlanamıyan bir düşüncenin arayışları elbette birçok filozof ve mütefekkir yetiştirecekti. Reform ve rönesans öncesi hurafelerle dolu inançlardan kaçan batı, bir iman boşluğunu çok derinden hissediyordu. Onun temel değerleri ne olacaktı? İnsanı bu sonsuz boşlukta nereye koyacaktı? Arayışları güzeldi ama yol göstericileri filozoflar onu bir kere daha aldattı:

«Darwin nazariyesi» yüceliğine inanılan «insan»ı üstün mevkiinden alıyor ve hayvanî bir derekeye indiriyordu. Freud ise insanoğlunun en mahrem duygularını guyâ ifşa ediyor, insandan hayâyı kaldırıyor, hayatın

bütün gayesini cinsî insiyaklar (içgüdüler)'e bağıyordu. Sosyalizm'se Avrupa insanının ıstırap çığıdır. Sosyalizmin ilk mübeşşirleri sınıflı toplum yapılarına insanî değerleri getirecek bir nizam arıyorlardı. Sosyal yapıda, eşitlik, şefkat, merhamet gibi kelimeler istiyorlardı. Bir arayıştı. Haklı ve makul bir arayış. Sosyalizmin bu hüviyetini materyalizme dayyan Marks oldu. Alt yapı, üst yapı tasnifleriyle cemiyeti, tarihi, insanı yalnızca maddeye inhisar ettirdi. Sınıf tezdâdî içinde ezilmiş sınıfların ezenlere karşı tepkisinin ifadesi rolünde idi ama; ifrat'a karşı tepkiydi... O da sınıf uçurumunu kapatmıyor, bilakis sınıftan şikayet ederken başka bir sınıfın «kin»le şuurlanması istiyordu. Madde, kin, ihtilâl, inkâr, vadedtiği dünyanın kelimeleri... Avrupa için yaptığı tenkitlerde haklı olabirdi (Getirdiği devâ ise izah edildi) Ama Avrupa için.. Çünkü düşüncesi yalnız bir kıtayı ilgilendirirdi.

Marksın doğuyu bilışı sınırlıdır. Hele Osmanlıyı hiç bilmez. Hindistanda bulunan Fransız seyyahı Bernier'in yazdığı mektuplarla Uzakdoğu'yu tanımıştır. Uzakdoğu ile batının sınıflı yapıları arasında kalan Osmanlının sınıfsız yapısını eğer Marks bilseydi Marksizmin bize söyleyeceği şeyler üzerinde düşünebilirdik. Bugünün bozuk düzeni içinde şikayet unsuru liberalizm ise batılılaşmanın neticesidir.

Liberalizm Osmanlı insanının bünyesiyle hiçbir alakası olmayan bir sistemdir. Çünkü temelinde sömürü yatar. İstıraf yatar. Osmanlı için bir sömürü geleneği yoktur. Herkes bilir ki «istıraf» haramdır! Fert alabildiğine genişleyen sorumsuz bir mülkiyet hakkına da sahip değildir. Vakıflar servehin lükse değil hayra akmasını sağlayan sosyal müesselerdir. Ve bütün bunları sağlayacak güçlü bir devlet vardır. Bu bünyeyi, meselâ, toprak mülkiyetini tarihî tatbikatından, çıkarıcı, bozucu teşebbüsler, tanzimat öncesinde de olmuştu. Ama bu nizamı temelinden yıkanlar batıcı aydınlardır. «1838 İngiliz Ticaret anlaşması» Osmanlıya batıcı aydınlardan büyüğü Mustafa Reşit Paşa tarafından yapılan büyük ihanetin ismidir.

Osmanlının iktisadî yapısını imha eden, ülkeyi bir açık pazar haline getirerek ticareti, kurulu yerli sanayii ve sanayileşme imkânlarını ortadan kaldıran bu anlaşma 1839 Tanzimat fermanıyla da perçinlenir. Ve ülke batıya peşkeş çekilir. Artık ekonomiden siyasete; musikîden, mimariye; edebiyattan; giyim, kuşam, her türlü yaşama şekline kadar batılılaşma başlar.

Tanzimat aydınları, Jön Türkler, Meşrutiyetçiler v.s. v.s. diye uzanan bu batıcılar kervanı giderek devleti ele geçirir. Ve devlet batıcılığın resmî yayıcısı olur. 200 yıllık maceranın bu tatlı finaline, çağ dışı (!) halka ters düşen iktidarlar, batılılaşmış kurumlara rağmen hâlâ isimimiz «geri kalmış ülke» dir. Ve hâlâ kabahat sahneden çekilmiş bir medeniyette ve fertlerin vicdanlarına itilmiş «imân» dadır. Bu ne anlaşılmaz kin bu ne büyük saplantıdır.

Biz bu ruh güveleriyle hesaplaşmak zorundayız.

MİLLİ GENÇLİK

YEDİ

BU GİDİŞ NEREYE ?

Yaşar KARAYEL

Hadiseler... Dün, bugün, yarın yine hadiseler... Boykot, işgal adamı kaçırmaya, adam öldürme, barut kokusu, kurşun sesleri, banka soyma ve rahat okula gidememe... Aile evde, hoca kürsüde huzursuz. Başlaması kolay, bitimi acı ve zor. Yok, ne fikir, ne düşünce, ne haya, ne iman hiç birşey yok. Düşünmek istemeyen bir nesil ve en sonunda ölüm...

İzmir... İlk ölüm haberinin geldiği kent. Bu kurban çilekeş milletin ne ilk ne de son kurbanı. Annesi babası ve bütün insanların kalbinde duyduğu acı, ölüm acısı. İlme kapılarını -imana kapatmış gibi- kapatan canilerin vahşeti sonucu ölen biri daha. Beynelminel güçlerin Türkiye sözcülüğünü yapan.....lar. Hadiseleri başlatmak için her yerde muhatap arıyorlar. Kendilerine de muhatap buluyorlar tabii.

İstanbul'da Üniversitenin kapısını kapatıp 1968'lerin denenen taktiklerinin değişik bir provasını yaptılar. Yine içerde silah sesleri... Sonra Üniversite girişindeki camların yere indirilişi, bayrağın yakılışı, albayın tartaklanması ve ardından gazetelerde iki gurubun birbirine attığı taşlar (!) sonunda kırıldı haberi. Basın ve ayrı bir yansıtiş... İkinci işgal ve aynı teraneler.

Türkiyenin her tarafında verilen emre uyularak çıkartılmaya çalışılan kargaşalıklar ve arkasından ilimsizlik, karaborsa, enflasyon ve yıkılan Türkiye...

Bugün; başta İstanbul, İzmir, Ankara, Erzurum, Eskişehir v.b. gibi yerlerde başlatılan boykotlar devlete milyonlara mal olmuştur. Nedir bunlar? Bu gidiş nasıl durdurulacak? Devlet gençliğin problemlerine neden göz yummaktadır? Okullarda uygulanan yamalı bohça yönetmelikler ne zaman düzeltilecek de talebenin haklı istekleri istismardan kurtulacak?

İstanbul Galatasaray Mühendislik yüksek okulunda son çıkan hadiselerde okulda meydana gelen hasar yüzbinin üzerindedir. Buna bütün sebepte okul idarecilerinin yanlış tutumudur. Okul kantinin zamanında açıl-

mamış olması, devrimci geçinen devrim yobazlarının kantine kendi ideolojik afiş ve bildirilerini asmaları neticesinde meydana gelmiştir.

Hadiseler hükümet kurulsada durmayacaktır. Çünkü bu güçler dışarıdan aldıkları emirleri yerine getirmeye çalışacaklardır. Mesele haklı olan isteklerin gerçekleşmesi değil bu istekler altında üniversiteye yeni gelen üniversiter gençliğe kendi ideolojilerini aşılmasıdır. Bunun örnekleri yıldız olaylarında görüldü. Solcuların yurtlardan toplayıp getirdikleri gençler, boykot bastırılınca dışarı çıkarken ağlayan ve -ağabey bizi yurttan zorla toplayıp getirdiler, bizim bir şeyden haberimiz yok- derken gerçeği söylüyordu. Aslında bu tip hareketi yapmakla ileride denenecek hareketlere fügenan topluyorlardı. İşte bu figüranlardan biri daha (Yıldızda) öldü.

Bu gidiş nereye? Meclisten çıkmayan bir kanun ve arkasından serbest olan gösteri yürüyüşü... Bundan sonra her isteyen istediği yerde, istediği zaman sokağa dökülecek ve söylemek istediği her şeyi sokakta söyleyecek.

İstanbul'da huzursuzluğu doğuranları toplasanız beş yüz kişiyi bulmaz. Bu sol gurup toplu hareket etmekle bir güç oluyorlar. İstanbulda meydana gelen olaylarda sahnede hep aynı simalar vardı. Demokratik üniversite sloganlarıyla, ilim beldelerinin 1968'lerde ne hale geldiği görüldü. Bu milletin bir daha 12 Mart'a dönmeye tahammülü yoktur. Millet vurduğu zaman nereye, kime vuracağını iyi bilir. Milletle oynanmaz. Bütün yapılan zulümler aslında millete yapılmaktadır.

Bütün bunların sebebi nedir? Bu döneme nereden gelindi? Türk gençliğine gençce yaşama imkanları vermeyen Milli Eğitim politikası. Elli yıldır Türk gençliğinden gizlenen gerçekler, gerçek tarihi öğretmemeler. Gençliğin lisede öğrendiği ile Üniversitede öğrendiğinin çelişki halinde olması, bunun yanında materyalizmin insan kafasını hakimiyetine alması ve mananın unutulması...

Hükümetler gençlikten istediğini elde edebilmesi için gerçekleri öğretmeye mecburdur. Bu arayış içindeki nesle manayı, hakkı, milli değerleri öğretme vebali altındadır. Bu yapılmassa devletin temelinde daha çok dinamit konacaktır.

Biz, bütün Türk gençliğinin temelde aynı olduğu gibi, tavanda da aynı ideallerin, doğrunun hakkın yanında olması arzumuzdur. Materyalist felsefeden kurtulmakla mümkün olacaktır. Dünyada doğru olan tektir. Öyleyse hedefte tek olmalıdır. Bütün gençlik bunları düşündüğü zaman gerçek hedefini tespit etmiş olacaktır.

NOT: Bu günlerde İstanbul'da çıkmaya başlayan gazeteciklerden biri M.T.T.B'ne dil uzatmaya kalkmış; sizden öncede yapmışlardı!...

Biz cevap vermeye lüzum görmüyoruz. Sizin gibilere cevabı atalarımız vermiş zaten. İt ürür, kervan yürür.

DOKUZ

Aşağıda okuyacağınız yazı Mark Gerzon'un «The Whole World Is Watching» adlı çok ilginç eserinden tercüme edilmiştir. Harvard Üniversitesinde Sosyal Psikoloji tahsili yaptığı sıralarda (1969) yazılan bu kitap yayınlandığı zaman çok büyük alaka gördü. Dünya gençliğinin buhranını Cihanşumûl kabul ederek, «İnsanlık bir bütündür, onun benliği her yer için aynıdır» fikrinden hareket eden yazar, bu eserle çağımıza yeni şeyler söylemektedir. Eski nesillerin yetişkinlerinin milletlerarası kırgınlıkları devam ettirdikleri, yeni nesillerin ise bütün bunları unutup birbirine yaklaştığını ileri süren Mark Gerzon kainatın her noktası için ortak bir insan hüviyeti arıyor.

Size kitabın özetleyici bir bölümünün tercümesini sunuyoruz.

«AYNALARIN EVİ»

Tercüme: A. Turan Kalelioğlu

Gençliğin, bugünkü yetişkin neslin bulunduğu yere varmak istemeyişi, bütün ülkelerin genç insanları birarada düşünülürse önem kazanır. Güçlü ülkelerin gençleri önümüzdeki birkaç on yıl içerisinde dünyamız güçlerinin yön vericileri olacaklarından, geleceğin belirli bölümlerini görebilmek üzere bir bütün olarak ele alınabilir. Atlantığın iki yanındaki öğrenci hareketleri birbirlerine kuvvetle benzer görünmektedir. Avrupa'daki yeni nesil, Amerikan gençliğinin uzun zamandır sahip olduğu yaygın eğitim imkânına ulaşmak durumundadır. Bununla birlikte, etki gücü ve yüksek öğrenim toplumun daha geniş bölümüne dağıldıkça, Avrupa'daki genç insanlar daha çok ortak özellikleri olan bir kitle meydana getirecektir.

Mevcut sistemleri ve ebeveyn neslini şiddetle tenkid etme yönünde çok belirli olan Amerikan gençliğinin fikrî yapısı, aynı ölçüye yakın derecede ilerlemiş Kuzey Avrupa ülkelerinin genç nesillerinde de ortaya çıkmaktadır. Toplumların dinî, politik ve kültür yapıları değişik de olsa, teknolojideki gelişmeden doğan hızlı sosyal değişmeler genç neslin yetişkin nesi ile olan bağlarını aynı şekilde etkiliyor. Ülkelerin sınırlarını örten bu bütünleşme yaşadığımız kürenin yüzeyi için ortak bir insan benliği görebilmek üzere yapılan çalışmalara kaynak olmaktadır.

Batı ülkelerindeki hareketli gençlik, dünyamızı bir «aynalar beldesi» görüyor. Kitle haberleşmeleri doğuştan itibaren genç insanı diğer toplumların kültür yapıları hakkında bilgi sahibi yapmaktadır. Fakat duygulu gençler, kendi kültürlerinin kararsız oluşu yüzünden, çevredeki aynalar

dan hiç birine devamlı bakmamakta, bir tanesinin içinde eriyip kaybolmaktadır. Geleneklere bağlı olanlar kendi kültürlerinin üzerlerindeki yansımalarını tek veya en geçerli imaj olarak kabul etmekte, tam olarak dışa dönük olanlar ise, bir başka kültürden gelen görüntüyü esas olarak almaktadır. Fakat genç neslin büyük bölümü bu iki uç arasında sıkışıp kalmakta, sonunda yeryüzünün psikolojik karışıklığı içinde mevcut görüntülerden sıyrılarak, kendilerini daha iyi temsil edeceğine inandıkları bir bütünleyici benlik bulma çabasına girmektedir.

Aynalar beldesindeki hayatın şaşırtıcı ölçüde izafi oluşu, gençlerin herhangi bir milletin değil de, belirli bir yaş grubunun ihtiyaç ve heveslerini yansıtmasına zemin hazırlamaktadır. Kendi aynalarını, sosyal değerlerini ve ideal karakterlerini yine kendileri hazırlamak istemektedirler. Bir Enternasyonal Gençlik Partisi kuracak kadar düzenli olmasa da, günümüzün modern toplumlarında yaşayan genç insanlar birbirlerine şimdiye kadar görülenden daha fazla yakınlık duymakta.

Eski neslin çoğunluğunun göremediği bir gerçeğe ilk dikkatleri çeken Erik Erikson'du. «Günümüzün modern ülkelerinde gençliğin ihtiyacı yeni bir kardeşlik şuuru ile evrenin her köşesinde aynı olan bir benlik kaynağıdır.» Genellikle gençlerin, ebeveynlerinin meydana getirdiği, toplumun olgun bölümünün düşüncelerine -milli kaygı ve ideallere- değil de, bütün insanlığı bir arada ele alan görüşlere eğilmelerinin sebebi de bu olmalıdır.

Bu yeni, geniş, dünyamızdaki bütün toplumları içine alan salonda, jüri üyeleri yalnız genç insanlar. Robert Lifton'un tanımıyla, insanlık için bir öncü kuvvet yerinde hissetmekte kendilerini. İnsanlar cümlesinin genç elemanları, insan olmaları için gerek şart olan değerlerinde ortaya çıkan değişiklikler ile psikolojik yapılarının, bir önceki ve daha yaşlı nesillerce anlaşılmadığı düşüncesinde. Geçmişteki şartların ağırlığı ve kültür farklarının ayırıcı tesirleri azaldıkça, gençler yeryüzünü daha çok ilgi çekici buluyor. İnsanoğlu dünyayı manâda küçülttükçe, bu ilginin uygulama alanı da genişliyor.

Öyle ki, Rusya'da yaşayan gençliğin de Amerikan ve Avrupa gençliği ile birçok ortak yönü vardır. Rus gençliği üzerine ciddi bir inceleme sayılabilecek «The View from Lenin Hills» (*) adlı kitap Rusya'da söz söylemeden yapılan tenkidlerle, derin rahatsızlığın, üniversitelilerin en belirgin özelliği olduğunu söyler. «Sovyet liderleri memleketlerindeki gençliğin yapısını ve geleceğe tesir gücünü, yanlış ve eksik anlamışlardır. Aynı hataya Amerikalılar da kendi memleketlerinde düşmüştür.

(*) William Taubman. (Lenin Tepelerinden Bakışlar)

(*) 1966 yılında, 20-24 yaşlarında olanların üniversite ve yüksek okullarda kayıtlı bulunma oranları A.B.D. de % 43 iken, bu oran Rusya'da 24, Fransa'da 16, İsveç'te 11, B. Almanya'da 7.5 ve İngiltere'de 7 idi.

«Onlar kendi propagandalarının tesirindedir. Bizler, kendi propagandamız ile birlikte, onların propagandasının da etki alanındayız. Her iki ülkenin insanları, Sovyet gençliğinin Rus toplumu üzerindeki etkilerini eksik hesabetme tehlikesiyle karşı karşıyadır. Daha akılcı bir yolla, Sovyet geleceğini şekillendirecek gençliğe ön yargısız bakmak gerekir. Bizim içinde, kısa zamanda bu gençlikle karşılıklı söylediklerimizi anlayabilir durumda olmak gerekebilir.»

Komünist ülkelerin gençleri, ebeveynlere göre, Amerikan gençlik kültürüne göze çarpıcı yerlerde yakın görünmektedir. Sovyetlerdeki yaşlı nesil, gençleri yabancı kültürlerden ve bu kültürlerle bağlı yazarların fikirlerinden faydalanmakla suçlamaktadır. Böylece ana-babalar, Amerikalılar gibi çocuklarının mevcut olandan memnun olmama durumlarını izaaha çalışmakta, bir türlü, gençlerin bütünüyle değişen bir dünyada yetiştikleri görüşüne varamamaktadır. Sovyet resmî makamlarının bu konudaki açıklamaları, başkaldıran gençlerin azınlıkta oluşu ve arkadaşlarını «bütün genç insanların düşünce ve inançları için» savaşıma çağırdıkları yolundadır.

Sovyet ebeveyn nesli, Amerikalı yetişkinler gibi, yine çocuklarındanmakta olduğu konularla karşılaşmak üzeredir. Ebeveyn durumunda olan neslin düşünce sistemi, savaşın emin bir çözüm yolu olmadığını göstermiştir. İnsanın günlük ihtiyaçlarını karşılayamaması demek olan fakirlik ise, hızlı teknolojik gelişme içerisinde kaybolmuş sayılmaktadır. Komünist bloka mensup bir ekonomi profesörünün söylediği gibi, bir fabrikayı komünist yolla yönetmek, bir arabayı komünistce bir yol izleyerek bir araya getirmekten öte manâ taşımaz. Rusya gençliği, Amerikalılar gibi, sanayileşmiş bütün ülkelerde problemlerin ortak olduğu, çağın gerisinde kalmama, teknoloji, iş idaresi gibi konuların ideolojiler ile bağıntısız şekilde çözümlenebileceği görüşünü tutmaktadır. Bu görüşün Sovyet basınına sürekli yerildiğini söylemek gerekir.

Sovyet ebeveyn nesli, Amerikalı yetişkinler gibi, yine çocuklarından öğrenmektedir ki, ilerlemiş endüstri ülkeleri ilkönce «bütünleşmiş» toplumlardır. Yapılarının komünist veya kapitalist oluşu daha sonra düşünülmelidir.

Rus ve Amerikalı yetişkinler, sosyal gerçekleri görmek istemeyerek, hızlı toplum değişimleri sırasında kültürlerini kendi düşüncelerinin mahsulü politik, ekonomik ve sosyal fikirlerle örtmek istemekte. Değişmenin hızı çoğaldıkça, olgun neslin ideolojisi (eğer varsa) ile çocukların yaşadıkları ve yetiştikleri toplum hayatı birbirine daha az benzer olmaktadır. Bunların hepsini muhakkak genç nesil kendi kendine sormakta...

Kitabında Taubman şöyle devam ediyor:

«Eğer, Sovyet gençleri, Amerikan gençliğinin gözyaşlarını görselerdi, kendi liderlerine söyleyecekleri tek cümle «gerçeği anlatın» olurdu. Birçok

genç Amerikalı gibi onlar da, realite ile realitenin değişik yorumları arasındaki boşluktan rahatsız durumdadır. Bu gençler, daha kötüye götürecektir olsa da bütün «doğruları» bilmek istemektedir. Ülkelerinin liderlerine de, insanın toplum hayatı ile birlikte oluşturduğu değerleri ele alış yönünden, kendilerine yakın olmalarını söylüyorlar.

Fakat, gelişmiş ülkelerin gençleri, milletlerinin yaşlı liderleri geçmişe sıkı sıkıya bağlı olduğundan, bu yakınlaşmanın olabileceğini ümit etmemektedir. Toplumların yetişkinlerden meydana gelen geniş bölümleri karşılıklı hınç ve güvensizlik içinde buldukları halde, genç kültürler hızla ortak bir yapıya yaklaşmaktadır.

Talebe gösterileri ve hareketleri, milletler düzeyindeki nesil boşluğunun en açık bir belirtisidir. 1968'te Rusya ve Varşova Paktı ülkeleri Çekoslovakya'yı işgal ettikleri sırada, Amerikan kamu oyunun şimşekleri üzerlerine yönelmişti. Yüzlerce Çek gencinin başlattığı oturma grevleri ve protesto olayları dünya gençliğince takdirle karşılanmıştı. Wenceslar meydanında makineli tüfek ateşine rağmen geri çekilmeyen gençler, dik kat çekici ölçüde övüldü.

Fakat, öğrenci olayları Amerika'da başladığı zaman, aynı yetişkinler, göstericileri herşeye karşı gelenler, hipiler ve radikaller olarak nitelendirdi.

Şimdi, bu benzer iki durum için Sovyet yetişkin neslinin düşüncelerini tahmine çalışalım. Onlar için, Çek gençleri, iyi ve doğru düşünülecek kadar olgun değildiler. Amerikalı gençler ise, onlara göre, A.B.D'nin askerî emperyalist güçlerine karşı savaştan, kutlanması gerekli, cesur insanlardı.

Bu düşünce şekilleri, toplumun olgun kesimi ile gençliğin sahip olduğu kültür arasındaki eski ve yeni duyuş farkını ortaya koyucudur. Her iki toplumda, yetişkin nesiller, gençliğin meydana getirdiği hadiseleri günümüzün şartları çerçevesinde değil, kendi kültürlerinin olduğu çağlarda edinilen ideolojiler ışığında değerlendirmektedir. Bu, muhakkak geçmişe bağlılıktan dolayıdır. Böylece, ne yaşlı Amerikalılar ne de yaşlı Ruslar, Çek gençlerinin hem «Ruslar, Çekoslovakya'dan gidin», hem de «Amerikalılar, Vietnam'dan gidin» demek istediklerini sezemeyecektir. Bu duyuş bütünüyle genç nesle ait olduğundan, onların gözünden kaçacaktır.

Genç Amerikalı ve Çek talebeler, her iki hareketin birbirine çok benzediğini anlıyabilmektedir. Bu, şiddete dönüşen hareketlerin her ikisi de, bir süper kuvvetin bir başka ülkeyi askeri gücünü kullanarak tesir altına alma çabasına karşı yapılmıştı. Yine ortak özelliklerden bir tanesi, eski politik görüşlere karşı geliş ve yeni şartlara uyabilme gayreti idi. Ayrıca, her iki örnekte de genç nesil, toplum içindeki güçlere karşı gelme ser-

ONÜÇ

besti ve cesaretini bulabiliyordu. Daha önceki nesiller bu konularda oldukça durgun.

Sözünü ettiğimiz olayların Moskova Üniversitesi talebelerince nasıl karşılandığı da ilgi çekicidir. Sovyetlerdeki savaş sonrası neslin Stalin devrine ait acı hatıraları vardı. İlk gençlik yılları ise daha az baskılı, Kruşçev devrinde geçmişti. Bu sırada, üniversitelilerin batıdan haber alabilme imkânları nisbeten daha iyi idi. Öğrenimleri ise normal parti disiplininden ayrı, daha çok serbesti içindeydi. Büyük çoğunluğu, başka ülkelerde yaşayan yaşlıları ile birlikte, hiç olmazsa kendi düşüncelerinde, toplumlarının yetişkin neslinden gelen «baskı» havasını hissedebilmişlerdi.

İnsan, yaşayışını ve zararlı etkilerden korunma gücünü olumlu yönde etkileyen, madde veya esaslara ilgi duymaktadır. Son zamanlarda toplumların olgun kesimlerinin en çok ilgi duyduğu konu, yeni, hızlı, milyonlarca dolar eden savaş uçaklarıdır. İlgilenen gençler için aynı derecede dikkat çekici durum, Amerika ile birlikte, Çekoslovakya, Fransa, İngiltere, Almanya, Rusya'da bir «arayıştır». Aranana, kendi içlerinde ve değişik kültürlerde bulamadıkları, katı ebeveyn neslinin kendilerine veremediği «yönelebileme gücü» ve «kaynağıdır».

Her ne kadar bir önceki nesilde görülen toplumlararası kültür farkları genç nesilde belirliliğini kaybediyorsa da, görülmeyecek kadar önemsiz de değildir. Bugün de, Amerikan ve Rus genç nesilleri arasında kültür farkı vardır. Amerika ve Avrupa gençlikleri arasında da. Bu çok geniş genç insanlar cümlesinde yeni ve memnun edici durum, hissî bir yakınlaşmanın oluşudur. Gençler ortak bir insan kültür bulabilmek için yaklaştıkça, bir önceki nesil geçmişin verdiklerini kullanarak, kültür farkları ortaya koyma çabasına girmektedir. Bu hissi yaklaşmanın, Berkeley, Paris, Berlin, Londra, Prag ve Tokyo'daki genç insanların ilgisini doğuya çekmesi beklenmelidir.

Yeryüzünün tamamını kaplayan soğuk harbin kalınlığı azaldıkça, Atlantığın ve demir perdenin her iki yanında, birbirine eskilerden çok fazla güvenen iki nesil ortaya çıkmaktadır. Ancak, kültürler arası bu yaklaşmayı önleyecek iki önemli durdurucu göze çarpılmaktadır. Bunların gerektiği gibi farkedilip, çözümlenebilmeleri Amerikan yetişkinleri ve gençliği tarafından yapılabilir.

Genç insanların kültürleri arasındaki, memnuniyet verici yakınlaşma, gençlerin ebeveyn nesline karşı çıkmaları sonucu dolaylı olarak meydana gelmiştir. Bunun sonuçları, yetişkinler için pek de sevindirici değildir. Demokratik bir toplumda çok önemli olan karşılıklı güven de, yeni ve bir önceki nesil arasında kayboldu. Yetişkinler nesli, gençleri konuşturmanın yolunu seçerse, nesiller arası boşluktan dolayı, Amerika'nın diğer ülkelerle barış tesis edebilme gücü azalacaktır. Ebeveyn durumunda olan

lar, değişen insanlar aleminde gençlerin, cevapları kendilerinin bulmak istediğini anlamalı, güven ve anlayışın geri gelmesini temin etmelidir. Yetişkinler, alışlagelmiş öğrenim çağının bitiminden sonra da öğrenmeye devamın yollarını bulmalıdır.

Gençlere düşen görevlerin hacmi daha büyüktür. Onlar, aynı zamanda olgunlaşmaya gayret eden insanlardır. Toplumun bütünü ilgilendiren konulardan ayrı olarak, gelişen kişiliklerini de hazırlamakla yükümlüdürler. Gün geçtikçe gelişen karşı koyma isteğine rağmen, zor olan yolu seçip, olgunlaşmalarının kendi toplumları içinde olmasını sağlamalıdır. Kişinin, kendi duyularının olgun insan halinin bir parçası olduğu muhakkaktır. Fakat, başka birisinin hayatını paylaşmak ve toplumun kişiyi güçlendirmesi de insan olmanın bir bölümüdür.

Yeni neslin hareketli bölümü, toplumu ilgilendiren problemlerin sebeperi üzerine eğilebilecek güçte insanlardan meydana gelir. Onlar da alışlagelmiş düşünce ve davranış kılıflarına bürünürlerse, veya toplumlarını terkederlerse, sosyal değişmelerin yegane yakıtı boşa harcanmış olur. Geçmişin her yönünü aynen yaşamaya çalışanlarla, tek başına kalanlar, toplum yapısının ancak ara çamuru durumunda kalmaktadır. Bu mücadele zinciri içinde, büyüdükleri toplumun dışına çıkanların da, tesir gücü ihmal edilmeyecek ölçüde, toplumun örgüsüne katıldıklarını akılda tutmak gerekir. Bu etki, tek bir insan olarak, sanat yoluyla veya politik yoldan gerçekleşiyor olabilir.

İhtiyaç duyulan, sonuçları yıkıcı ve durdurucu davranışlar değil, gençliği aradıklarına kavuşturacak ve toplumu özlenen çizgiye getirecek çözümlerdir.

«The Whole World is Watching», Mark GERZON'dan.

George Orwell'in
bütün dillerde defalarca basılmış
en büyük eseri

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

1984

ROMAN

320 sayfa, temiz başki
20 Lira
YAĞMUR YAYINEVİ
P. k. 72 - İSTANBUL

PEYGAMBERİMİZİN GÖLGESİNDE

Son Türkler

* Gizli belgelerin ışığında
Medine Müdafaası
* Çöl Kaplanı **Fahreddin Paşa**'nın hâtıraları * 582 Sayfa
Yazan: FERİDUN KANDEMİR
İplik Dikişli **40 TL.**

YAĞMUR YAYINEVİ
P.k. 72 - İSTANBUL

ONBEŞ

Türk kızının haysiyeti: Başörtü Balkan harbinde Türk anası. Haydi oğlum cepheye

Irmak:
«Üniversitede
başı örtülü kızlar
görünce içim

Başbakan, «Bütün
erkekler poligamdır;
olmayanı işe
yaramaz» dedi

sızlıyor»

KADIN ÜZERİNE DÜŞÜNCELER

MEHMET MENGÜÇ

Ey her türlü kayıddan, âzâde kadınlığının bütün câzibesini sokaklarda caddelerde teşhir eden kadın! Bende bulunan en azgın duyguları uyandırmaktan öteye senin hiçbir vasfın yok. Bana saldır diyen kıyafetin, bir erkekle canavarlaşmayı davet eden tavırların karşısında ellerimizi başımız arasına alıp ağlıyalım. Elvedâ aşk! Elvedâ kalbimin en temiz hislerini senin için sakladığım kadın!

X X X

Kadın zor ve yıpratıcı erkek hayatına özeniyor. Fitratının dışındaki mesleklere yöneliyor. Yorucu iş hayatı onu ana olmaktan, bir yuvayı sıcaklığıyla doldurmaktan uzaklaştırıyor. Yoruluyor, yıpranıyor. Bütün nezaketini, zerafetini kaybediyor.

Gülbahçelerini kurutan insanlık, acaba diken bahçelerinde ne yapacak?

X X X

Kadın bir erkeği bütün şahsiyetinden sıyırıp yok da edebilir, bir erkeği zirvelerde de dolaştırabilir. Yazıklar olsun o kadına ki erkeğini sadece maddî güçleriyle beğenir. O'na genç, dinç ve paralı oldukça itibar gösterir. Cinsi cazibesini erkeğe silah olarak kullanır. Bir bütünde kendini birleştirmek yerine, onu sövmeyi düşünür. Hayatta bir takım zevkleri için yaşayan kadın erkeğini, azgın ihtiraslarına cevap vermek için çok kötü istikametlere itebilir. Bunun neticesi erkeğin maddeye olan ihtirası artar. Lüksle doyurabildiği karısının bütün arzularına râm olur. Rüşvet, hırsızlık, irtikap, suistimal kelimelerinin ardında hep bu azgın ihtirasları tatmin hırsı yatar.

Kanaatkâr, akl-selim sahibi, uysal, sevgi dolu bir kadınsa erkeğine sınımsız bir dünya hediye eder. Birazcık düşünebilseler bunu... Ah! Birazcık düşünebilseler. Yüzlerce, binlerce, milyonlarca erkeği ruh hastalığından, buhrandan, sıkıntıdan kurtarabilirler. Ama heyhat! Hem kendilerini, hem erkeklerini, hem yuvalarını, hem de cemiyetlerini dinamitli-

ONYEDİ

yorlar. Ne zamana kadar imha vasıtası olmaya devam edecekler? Gerçek kişiliklerini bir farketmeler. Bir farketmeler. Neler değişecek, neler!.

X X X

Yolda gidiyorum. Arkamdan konuşmalar duydum. 15-16 yaşlarında iki erkek çocuğu, küfür ve argolarla konuşuyorlar. İster istemez kulak misafiri oldum: «Sabah çıktık. Pazar günü de epeyce kalabalık olur. Fakat kızımız yok (...) dünden ayarlıyamamış kızları, başka oğlanlarla gitmişler. Volta atarken iki kız gördük. Yanlarında dalgaları yoktu. Tamam oltaya iki tane düştü.»

Düşündüm. İstikbalin genç neslinin dünya görüşünü, ufkunu, duygularını... Ve «oltaya düşen iki kız» O oltalık metâları hayalimde canlandırdım. Bir an için buluş çağlarının ötesine uzandım. Ana karnında 9 ay tatlı bir belâ gibi taşındığı günleri... Ailenin doğum öncesi heyecanını... Doğumhanede ölümle hayat arasında çırpınan ananın çilesini... Bir evlâdın dünyaya gelişini düşündüm. Bir babanın «baba» olma heyecanını. Gece-leri tatlı uykuyu bölen ağlamaları, ilk anne baba deyişlerini, emekleyişlerini, büyüüp mektebe gidişini, düşündüm. Buluş çağına ermişti. Hayatının bu en tehlikeli anında, onu dünyaya getiren, yediren, içiren, büyüten bütün bunları vazife bilen ana babanın bu anda, bu ateşin ortasında ona hiç bir şey veremediği çaresizliklerini düşündüm. Cehaletlerinin çaresizliğini. Mektep kafaya bilgi yığıldığının övünüşünde. Gazeteler, sinemalar, fotoromanlar, televizyon ise sahte ve yalan bir dünyanın takdiminde. Hayat bomboş. Ne yapsın bu genç kız?

Bir tatil gezintisi için bu şehvet perest oğlanların oltasına düşecek öyle mi? Flört, arkadaşlık, gezi, çay, parti diye et arzularını, ten iştâhlarını kamufle eden cemiyeti düşündüm. Sahipsiz bir nesli düşündüm. Bir evin sadık kadını, bir çocuğun müşfik anasını, bir kocanın afif zevcesini düşündüm. Ve bir de «bir pazar eğlencesi» olan kızlarımızı. Sorarım, sadece ağlamak yeter mi acaba acımı dindirmeye?

X X X

Avrupanın ciddi filmler yapan bir rejisörüne filmlerinde neden fazla seksüel sahneler koymayışının sebeplerini sormuşlar.

O da: «Seyircinin dikkatini teksif ettiği bir sırada bir sex sahnesi ile onu şoke etmek istemem. Ondan sonraki sahnelerde daha dikkatini toplayamaz» diye cevap vermiş.

Doğrusu çok düşündürücü bir cevap. Ya hergün işine, gücüne, mektebine giden insanları ofsetin en son imkânlarıyla şoke üstüne şoke yaptırın günlük gazeteleri, onu en zayıf tarafından yakalayan ve ona cins cins etler takdim eden renkli yayın organlarını ne yapacağız?.. Bütün cemiyeti yatak kıyafetleriyle dolduran genç kızlarımızı, kadınlarımızı ne yapacağız?

Doğrusu korkulur bu cemiyetin akıbetinden. Çünkü hergün şoke üstüne şoke olan bu millet birgün topyekûn şoke olabilir.

EXUPERY ÜZERİNE

Şükri KARATEPE

KISACA HAYATI

Lyons kentinde soylu bir Fransız ailesinin evindeyiz. Salonda büyükçe bir masa ve masanın çevresine sıralanmış kadınli erkekli davetliler, ruh çağırıyorlar. Heyecan, dikkat, şüphe zirveye çıkmış. Bayılmalar, çığlıklar birbirini kovalıyor. Aynı evde odalardan birine kapanmış, curcunaya aldırış etmeden elindeki kitabı okumaya çalışan bir genç, yaşı ondört ila onbeş arasında, elindeki kitap Dostoyevski'nin romanlarından biri. Dostoyevski onu o kadar etkilemiş ki genç dünya ile ilgisini kesmiş o an. Aslında hareketli bir mizacı var. Yüzmeyi seviyor, deniz sporlarının hepsine meraklı. Ama elindeki kitap onun kafasında bir soruyu nokt alıyor. Bu nasıl insanlık, her insan yarım mı böyle, her insan da büyük zaaf lar var mı?

İşte Exupery, onbeş yaşında Dostoyevski'yi keşfetmiş, daha önceki yıllarda Balzac, Montaigne ve Pascal'ı okumaya başlamış olup bu soylu Fransız ailenin çocuğu 29 Haziran 1900 de Lyons'da doğmuştur.

Birinci dünya savaşı yıllarında tahsilini bitirir. Aynı yıllarda şiirle edebiyat alanına çıkar. Bu arada denizci olmak merakı sarmıştır içini. Fransız Deniz Harp Akademisine baş vurur fakat kompozisyon dersinden sınavı kaybeder. Denizci olamayınca Pilotluk ta karar kılar. 1921 yılında pilot olur. Pilotluk Exupery'nin hayatının tanımıdır. Hemen hemen her kitabı uçak, pilot ve havacılık konuları çevresinde dolandır.

İkinci Dünya Harbinde Fransız Hava Kuvvetlerinde pilot olarak savaşa katılan yazar, harbi yakından tanır. Önemli kitaplarından biri olan «Savaş Pilotunu» bu yıllarda yazar. Küçük Prens çölde kaybolur. Exupery de 31/Haziran/1944 günü çıktığı bir keşif uçuşundan bir daha dönmez. Belki de gökyüzünde bir yerde Küçük Prens'e raslamıştır.

ESERLERİ VE YAZARLIĞI

- 1 — Güney Postası
- 2 — Gece Uçuşu
- 3 — Savaş Pilotu

ONDOKUZ

- 4 — Kanayan İspanya
- 5 — İnsanların Dünyası
- 6 — Küçük Prens (masal)
- 7 — Kale (not ve anılar)
- 8 — Mektuplar (sonradan derlenmiştir)

Bu kitapların hepsi türkçeye çevrilmiştir. Kale hariç diğerleri küçüktür. En büyüğü İnsanların Dünyası olup iki yüz sayfayı aşmaz.

Kitaplarında insanlığın meselelerinin hepsine el atmakla beraber dikkatini şu noktalarda toplamıştır.

- 1 — İnsanın yalnızlığı
- 2 — Derinliğine bir dostluk
- 3 — Hümanizm (İnsancılık)
- 4 — Hristiyanlık, beraberinde kardeşlik
- 5 — Yıkılmayan bir umut
- 6 — Kader inancı, sonsuzluk hasreti
- 7 — Düzenli ve sağlam teşkilatlanmış bir devlet özlemi.
- 8 — Sorumluluk duygusu ile görev şuuru
- 9 — Batı medeniyeti üstüne düşünceler
- 10 — Dirençli olmakla birlikte hayatın trajik yanı.

Kitaplarını değerlendirmeye geçmeden önce Exupery'nin yazarlık mesleği üstüne bir düşüncesini aktarayım. «Eğlenmek için yazan yazar, insanları biçim oyunları ile etkilemeye çalışanlardan nefret ediyorum. Eline kalemi alanın, söyleyecek bir şeyi bulunmalıdır.» (1) Exupery'nin klasik Fransız roman sanatının her kuralına sıkı sıkıya bağlı olduğunu söylüyorlar. Bu yüzdendir ki daha yaşadığı günde eserleri klasikler arasında yer alıyor. Şöyle devam ediyor. «İnsan yazmayı değil, görmeyi öğrenmelidir. (2) Görmek düşünmek anlamında, yani insan, sistemli ve doğru düşünebilir olmalıdır. Yazar, öncelikle söyleyecek birşeyleri olan kimsedir. Yazmak ise ikinci merhale. Exupery'e göre; insan, her bakımdan eserinden üstündür.

YABANCILAŞMA

Exupery; yabancılaştırmanın şiddetle karşısında. «Yaşlanan hayvan güzelliğinden hiç birşey kaybetmiyor. Neden, neden insanın mayası o güzelim balçık böyle bozuluyor.» (3) Dikkat edilirse insanın mayasının balçık olduğu söyleniyor. Bizim sözde batıcılar ve Exupery hayranlarından sorsanız aynı şeyi söylemezler. Ama size karşı Exupery'i savunabilirler. Bizim aydınımızın en büyük özelliği yanlış taklit etmektir. Eğer doğruları taklit etseler zaten dolanıp bizim kaynaklarımıza gelirler. Yabancılaştırmaya en güzel örneği de bizim toplumumuzdan gösteriyor.

«Bereket versin ki Asteroide B - 612'nin onurunu kurtarmak için bir Türk önderi tutmuş, bir yasa koymuş; herkes bundan böyle Avrupalılar gibi giyinecek, uymayanlar ölüm cezasına çarptırılacak» diye. «1920 yılında aynı gök bilimci bu kez çok sık elbiseler içinde kurultaya gelmiş ve tabii, bütün üyeler görüşüne katılmışlar» (4) Aynı bilgin kendi millî kıyafetleri ile gittiğinde kurultayda fikri kabul edilmiyor da, kıyafeti değiştirdince kabul ediyorlar. Bu satırlarda 1920 sonrası devrimler alaya alınırken, Avrupalı'nın da gerçekçilik ölçüsü ortaya konuyor.

Tanzimat fermanının ilân edilmesinin bir sebebinin de Avrupalı'ya hoş görünme olduğunu tarih kitapları yazar. Tanzimattan sonra yapılan devrimlerin temelinde de bu düşünce vardır. Yukarda aktarmış olduğumuz bölümden sonra buyurun ne diyor Exupery: «Başkasının şiirlerini söyleyen, başkalarının buğdaylarını yiyen, yada kentlerini kurdurmak için parayla mimar getiren topluluklar, küçümsenecek topluluklardır.» (5) Bu ölçüye göre yerimiz ne olur?

Yozlaşmanın bir sonucu olan burjuva yaşantısından ve insanından da tiksinti ile söz ediyor. Burjuvayı tesbih böceğine benzetiyor. «Fizik ötesi ile ilgilenmek belli bir çabayı gerektirir. Ve karşılığında da ancak zihni bir zevk verir. Buysa kibar insanların umurunda bile değildir» (6). «Onlar gördükleri herşeye ağızlarını yayararak amma da garip ha derler geçerler. Böyle olmakla beraber kültürlü olduklarına inandırdıklarını sanırlar, kültürü, birtakım şeyler ezberlemek sayanlar, kültür üstüne pek bayağı düşüncelere sahiptirler. (7) «Fikirlere tenis topu ya da bozuk para gözü ile bakamam. Züppeliği hiç mi hiç beceremem. İnsan düşünme oyununa oynayamaz.» (8) Arkasından şöyle devam ediyor:

«Bir şeyler düşünen, acıları, sevinçleri, dostlukları olan insanların düşünüyorum.» Acılı insan bir davası olan insan istiyor, onu özlüyor. «Kaçmak hiçbir zaman hiç bir yere götürmez insanı.» (9) Soylu insan yılmaz, kaçmaz, inandığı için savaşır. Neymiş bu savaş konusu olan şey, uğrunda ölünen şey? «İnsan aile ocağı için ölür, insan katedral için ölür, taşlar için değil. Bir toplumun değeri insansa, insan, insan için ölür. Yani insan, kendine can veren şey için ölür.» (10) İnsana can veren şey nedir? Tanrı. Demekki insan Tanrı için ölür. Katedral ve aile medeniyetin sembolüdür. Çıkarcığım sonuç şu olabilir. İnsan inandığı bir medeniyet ve yaratıcı için savaşır, ölür.

Exupery aile bağına çok önem veriyor. Bundan dolayı hatıralarına da çok bağlı. Bazı sıkıntılı anlarında kurtuluşu hatıralarında bulduğunu söylüyor. «İçime serinlik veren biricik kaynağı bazı çocukluk anılarımda buluyorum.» (11) Bu bağlılık bilhassa çocukluk yıllarında. Zaten her insan biraz çocuk değildir ki? İnsan gerçeği, hesapsız ve hiçbir zihni oyunu olmadan çocuklukta vardır. Hepimizin geldiği ülke o çocukluk diyarıdır. Exupery'e göre çocuk, varlığın sağlam dibidir, yaşantının temelidir.

SEVGİ:

Sevgi, onun eserlerinin büyük bir bölümünü ihtiva eder. Ama nasıl bir sevgi? «Ben insanın fazla dayanana saygı duyarım.» diyor. Yani; zora katlanabilene, güçlüğü karşı direnene, sabırlı olana. Zaten, «insan devamlı savaşmalı,» der. İnsanın mesleği aksiyondur. İnsan omuz omuza savaşığı insanı sever.

«Sevmek birbirimizi seyretmek değil, bir arada aynı yöne bakmaktır. Aynı yüksek amaçta birleşmeden hiçbir arkadaşlık olmaz.» (12)

Kendimize dönelim şimdi. Birbirimizi sevmemize sebep ne? Aynı gaye uğrunda savaşmamız, aynı şeye inanmış olmamızdır. İşte bu halimizle bir milletin mensubuyuz. Bizim millet anlayışımız da farklı olur. Belki bu kentte sayılacak kadarız. Eğer gözümüz devlette olursa, birgün bütün sevdiklerimizi çağırır ve en çok biz dururuz. Çünkü en çok olan bizim milletimizin mensubudur. Dünyanın her yerinde vardır. Allah'ın sevgilisi de bizim çokluğumuzla öğünmez mi?.

Küçük Prens gezegenlerden birinde tilki ile konuşurken tilki şöyle der: «İnsanlar her şeyi dükkanlardan hazır alıyorlar. Ama dost satan dükkan yok ki. Bu yüzden dostsuz kalıyorlar. Bu söz çağımızın insanını ne güzel tanıtıyor. Kafaları mideleri yönünde çalışan insanlar, herşeyi para ile ölçen insanlar, paraya tapan insanlar maalesef bizim ülkemizde bile çoktur. Burda şunu belirtmek yerinde olur. Paraya aşırı düşkünlüğü olan kimseyle dost olunmaz. Çünkü; para putunu kıramayan insanı bizim milletimizin mensubu olması güçtür, olamaz.

Exupery tuhaf bir batıl. Bazı noktaları ile tam bir Anadolu insanı havasında. Okuyalım: «Anılarımı yoklayıp ta bende en sürekli bir tad bırakanları arasan bence sahiden değeri olan anılarımın bilançosunu yapsam, hiçbir servetin sağlayamadığı anlar çıkacaktır şüphesiz. Birlikte yaşanan zorlu anların bizlere sonsuza dek bağladığı bir arkadaşın dostluğunu para ile satın alamaz insan.» (13) Kale kitabında kral, milletinine şöyle seslenir: «Ey halkım mutluluk erzak tedarikinde değildir.» Şu cümleleri ile de neden haz aldığını, neden mutluluk duyduğunu anlamak mümkün. «O uçuş gecelerini,

o yüzbinlerce yıldızları, o iç rahatsızlığını, o birkaç saat ile egemenliği parayla satın alamazsınız» (14)

İnsanın yargılanması kitabının yazarı, Exupery insan sevgisi için şöyle diyor: «İnsan ve insanlık, sözünü kimse onun kadar kayırarak ve sayarak yazmamıştır.» (15) İnsanın, birbirine yaklaşmayı denemesini, bu yaklaşmanın ancak sevgi ile olacağını söyleyen yazar; Hümanizm ve insan sevgisi ile ilgili düşüncelerini savaş pilotu kitabının da genişçe açıklamıştır.

FELSEFESİ

Exupery sistem kurmuş bir filozof değildir. Buna rağmen düşüncelerini dayandığı bazı temel kavramları vardır. Bu kavramların başında «katılma» kavramı gelir. İnsan sevgisi, arkadaşlık duygusu, görev şuuru, sorumluluk duygusu hep bu kavram çevresinde doluyor. «Sanmayın ki tehlikeyi severim, benim sevdiğim tehlike değil hayattır. Gel gör ki hayat bu». Yani hayat tehlikeye katlanmak, birşeylere katılmak istiyor. Hayatı seven insan çekimser kalmaz. Şu cümlesi daha ilginç. «İlkin katılmak gerek görmek için. Savaşı bilmek için savaşa katılmak gerekir. Dünyayı bilmek için bir meslek sahibi olmak yani yeryüzü ile mücerret bir ilişki kurmak gerekir.» Exupery bir yerde aksiyonu meslekleştiriyor. Bizde bu durum daha da ilerde. Müslümanda aksiyon, müslümanın hayatının bütünüdür. Allah tan ayrı olduğumuz an mümkün mü? Değil. O halde müslümanın her anı aksiyondur. Sözümüz önce kendi nefsimize ve sonra bütün müslümanlardır. İslam davası katılma ister, bizzat müslüman savaş meydanına atılmak zordur. Savaş usulü değişik olabilir, fakat mutlaka savaşmak zorundayız.

Exupery'nin değer ölçüsü, insana göredir. «İnsan halkların ve ırkların ortak noktasıdır. İyi ve hayırlı olma hali, insana göre oluşmaktadır». Burada yazarımıza biz bir soru yöneltelim: İnsana göre olmanın ölçüsü nedir? Bize göre bu sorunun cevabı İslâmî olmaktadır. Bu sorunun cevabı yazarda çok bulanık.

Kuracağı düzen ve devletin özünü şöyle veriyor, «Kale, seni kişinin yüreğine kuracağım.» «Kale» kitabında büyük bir devlet tasavvur ediyor. O devletin toplum yapısını bölüm bölüm anlatıyor. Devletin temeli insan sevgisidir. Bu sevgi tamamen hıristiyanî olmakla beraber, bir özelliği var. Sevginin delili katılmadır. Milletini seven, milleti uğruna bir şeylere katılmalıdır. Ona göre insanın mutluluğu için mutlaka büyük ve güçlü bir devlet gerekir. Hatta bazen, insanın sefaletini devletin çökmesine bağlıyor. «Kale» de üstünde durduğu saray, kral, ordu, imparator, kent kurucuları, mimarlar, şairler dikkat edilirse büyük devletin unsuru olan şeylerdir. Devlet ile insan arasındaki ilişki hakkındaki görüşünü şöyle özetleyebiliriz: Genel bir düzen olmadıkça insan benliğini bulamaz ya da çürür. Çünkü; ülke, fertlerini birbirine bağlayan inanç ve sevgi bağlarıdır.

SONSUZLUK:

Exupery'nin bize yakın olan bir yönüde köklü bir sonsuzluk inancı olmasıdır. Sonsuzluk inancı bilirsiniz insanı mücerret'e yöneltir ki mücerret düşüncenin ucu mutlaka tanrıya varır. Bazen uçağının dümenini gökyüzüne çevirir, göğün sonsuz diplerine kadar uçmak ister. Işık hasreti çektiği gece uçuşlarında, uçmak ister: Bir yıldız kadar, bir an belki yıldızlarda mutlu olabileceğini huzur bulabileceğini düşünür. Hemen cayar bu düşüncesinden, gerçeği itiraf eder. «Ama huzur diye birşey yok insan için. Zaferde yok belki. Bütün postaların yerine varması diye birşey yok». (16) Bilir razla ileri gittiğini sınırı aştığını, hemen kendini hesaba çeker, «dur», der. «Ben tanrıya hizmet ederim, sonsuzluğu severim,» der. Bilir ki tanrı, yıldızlarda bulunmaz. «İnsanın ülkesi kendi içindedir.» (17) İşte bu noktada öz eleştirisinin kalbine parmağını kor.

Küçük Prens seyahatlerinde gezegenlerden birinin kralı ile konuşur. Kral, Küçük Prense:

- Gitme seni Adalet Bakanı yapayım, der. Küçük Prens:
- Ama gezegenim boş, burda kimi yargılayacağım? Kral:

YIRMİLİKİ

— «Sen de kendini yargılırsın» En güç olanı da budur zaten. Kendini yargılama-
yı başarırsan gerçekten bir bilgesin demektir.» (18)

Kendini yargılamak; nefis murakabesi (öz eleştiri) oluyor.

Müslümanlıkta bu durumun ne kadar önemli olduğunu, en zor cihad'ın nefisle sa-
vaşmak, olduğunu biliriz. Hele her an kendi kendimizi denetlemek. Ne kadar güzeldir.

Ayırıp o genç adam, uzansa yatağına:

Yerleşirse başını, iki diz kapağına;

Soruverse: Ben neyim, ve bu hal neyin nesi?

Yetiş, yetiş ey sonsuz varlık muhasebesi.

Tabi insan, ölümden sonraki hayata inanırsa kendini denetler. «İnsanlar ölümden
korkarlar, kaçarlar ama, ben ölen kişinin dehşete kapıldığını görmedim. Hem onlara
acımam da, niçin acıyayım? Onlar tamamlanıyorlar.» (19) Demek ki ölüm sen değil
hayatın ikinci bölümü, hayat ölümlle beraber tamamlanıyor. «Hem anısına saygı du-
yulan bir ölü, yaşayan insandan daha çok aramızdadır: Ben ölümlere değil, insanların
bunalımını gördümde insanlara ağladım.» (20) Bilmem bu satırlar yorum ister mi?

«İnsan, hiçbir zaman diz çöküp dua ettiği anki kadar insan değildir (21) Bu cümleyi
gene kendi satırları ile biraz daha açalım; «Ben verimli olan bir tek eylem bilirim, o da
duadır. Ama, oluşma yolundaki kişinin de kendini verdiği eylemin de bir dua olduğu-
nu bilirim.» (22)

İşte çağdaş bir batılıda nefis murakabesi ve her satırında buram buram tüten
Tanrı inancı. Bu hali, Exupery'i öteki çağdaşları olan Mamus, Sartre ve Serüvenci ol-
ması dolayısı ile Malraux'tan ayırıyor.

Bakin ruh hakkında ne diyor: Ruh vardır, varlığın ve herşeyin temelidir. Ruh
zekâdan başka, ondan üstün birşeydir. Zeka, nesneleri birbirinden ayıran çözümleme
yeteneğidi- Yakın bir sonuç için, çıkarı için hesaplı çalışır. Zekâ pazarlıklıldır ve
eninde sonunda hayatın emrindedir. Oysa ruh; şimdiki anın ötesinde, sonsuzluk de-
ğerin de olanı görür, onu sevgi harekete geçirir, olgusu da fedakarlıktır. Ruha bağ-
lanan herşey Tanrı'da biter.

«Genişlik gözle değil, ruhla kavranır, dil olmadan da genişlik olmaz. Dilden amaç
lisan oluyor. Ben bu sözün gerçekliğini bizzat kendimde yaşıyorum. Bazı anlar oluyor
ki düşünüyorum fakat anlatamıyorum. Sebebi: Bildiğim kadarı ile Türkçe meramımı
anlatmaya yetmiyor. Geniş bir kavram hazinemde yok. Böyle olunca meramımı anlat-
mak için başlıyorum omuzlarımı oynatmaya, elimi kolumu sallamaya. Burda şu tes-
bitimi de söyleyeyim. Türk dili tek başına olunca insanın kafasını sınırlıyor, onu dü-
şünemez hale getiriyor. Kendinizi bir yoklayın insan düşünürken bile kelimeleri yan-
yana getiriyor zihninde cümleler yapıyor, tıpkı konuşuyor gibi. Burda hemen şunu
belirtelim. Exupery Fransızca'yı çok güzel kullanıyor. Dil bile ne kadar geniş olursa
bir yerde bitiyor. «İnsan varlığın birliğini sözle anlatamaz.» (23) Yaşadığımız çağın
genel havasını düşünüyorum da bu söz beni çok düşündürüyor. Bu sözü, ben Allah'ı
aklımda isbatlarım diyen kaba müslümanlara ithaf ederim. Efendi Hazretleri, Rabıta
işimli kitabında Vahdet-i Vucud'u anlatırken kelamın yetersizliğini ifade etmek için
buna benzer bir söz kullanıyor. «Ancak zevk vasıtası ile hissedilir. Hiçbir bakımdan
ölçüye, ibareye ve kaleme sığmaz» (23) Peygamber Efendimiz'i anlatırken Üstad'da
sözün bittiğine işaret olarak.

«Ne bir harf, ne kelam;

Esselam, Esselam.» der.

Exupery'de bazen o kadar yüceliyor ki: Mantığı ve zekayı ikinci plana atıyor, her
şeyi kalbe bağlıyor. «Vereceğim sır çok basit: insan ancak yüreği ile baktığı zaman
doğru görebilir. Gerçeğin mayası gözle görülmez.» (24)

Bundan sonra bazı görüşlerine kısaca değinip esas konuya geçeceğim.

Makina: Bugün insanlık makinanın esiri durumunda N.F.K: «Makineyi yapan makine yapılmadıkça insanlık makinenin esiri olmaya mahkumdur.» der. Exupery'de makinaya esir olmak değil, makinayı esir almak, ona hakim olmak gerektiğini söylüyor. Ona göre makina bir amaç değil araçtır. Uçak, saban gibi bir şeydir. «Barış içinde yaşayan, kabarıp taşmamış, herşeye vakti olan bir topluma göre yapılmıştır makina.» (25). Eğer böyle olmazsa makine insanın felaketidir.

Kur'an hakkında bir cümlesi var onu da belirtmeden geçemeyeceğim. «İşte böyledir çöl. Yol gösteren kurallardan başka birşey olmayan bir Kur'an bu kum çölünü bir imparatorluğa çevirir.» (26)

BATI MEDENİYETİNE BAKIŞI:

Ülkemizdeki şu sefil düşünce ortamında üstünde en fazla söz edilen kavram «medeniyet» kavramıdır. Aslında çok yük taşımaya uygun, geniş anlamlı, tanımı güç bir kavramdır, medeniyet.

Bakin büyük islam düşünürü İBNHALDUN ne diyor medeniyet hakkında. Medeniyet kurmak ancak şehirlileşmiş toplumlara ait bir özelliktir. Devlet kuramamış ya da büyük kentleri olmayan devletler medeniyet kuramazlar. Bunun için göçebe toplumlarda medeniyet aranmaz.

Sezai Karakoç, şöyle der bir yazısında: İslâm bir devlet dinidir. Önerdiği hayat biçimi de büyük kent'e göredir. Yani İslam, müslümanlara önce devlet kurmak sonra da büyük kentler oluşturmayı emreder. Bu özelliğinden dolayı İslamiyet, büyük bir medeniyet dinidir.

Tesbit edilmiş gerçek şudur ki; yeryüzünde medeniyet, orta kuşakta kurulmuştur. Mısır, Mezopotomya, Yunan, Çin, İslam, Roma ve Avrupa medeniyeti hep orta kuşak bölgesinde, ılıman iklimdedir.

Medeniyet kurulur ama delili, ya da işareti nedir?

İnsanlar yaratılışı gereği kendi türü ve eşya «En geniş anlamda tabiat» ile ilişkilerde bulunur. Bu ilişkiler her toplumda o toplumun inanç ve değerlerine göre başka başkadır. Bütün imkansızlık ve karmaşıklığına rağmen eğer bir medeniyet tanımı yapacak olursak şöyle diyebiliriz:

Bir toplumda, o toplumun inanç ve değer yargılarına göre, insanla insanın - insanla tabiatın (eşyanın) ilişkilerine ve top yekûn yaşayış biçimine medeniyet denir. Yaşayış ve ilişkiler sonucunda meydana gelen kural ve eserlere de medeniyet ürünü diyoruz. Giyim, musiki, edebiyat, mimari, v.b. medeniyetle yaşayış birbirine sıkı sıkıya bağlı şeylerdir. Exupery'nin dediği gibi «Uygarlık insanları yoğurur.» (27) Burda şunu belirtmeden geçemeyeceğim. Bir insan Batı medeniyetinden olup ta Türk gibi (müslüman gibi) yaşayamaz. Hangi medeniyetin mensubu olursa, o medeniyetin insanı gibi yaşar.

Exupery'ni Batı medeniyeti üstüne düşüncelerini dört bölümde inceleyeceğiz.

- 1 — Batı medeniyeti neydi (nasıldı)?
- 2 — Neden çürüdü? (çürüdü diyor, dikkat edin)
- 3 — Bugünkü hali nedir?
- 4 — Batı medeniyeti nasıl diriltilebilir.
- 1 — B.M. NEYDİ?

«Benim uygarlığım insanı temel taşı kabul eder.» Bana öyle geliyor ki Exupery'nin benim uygarlığım dediği şey, kafasındaki, tasavvurundaki olandır. Çünkü batı uygarlığı sanıldığı gibi insanı temel taşı kabul etmez. Belki, «zulüm», batı uygarlığının temel taşıdır demek daha doğrudur. Exupery: «Benim uygarlığım insanı, insandan yola çıkarak tanımlıyor. Herşeyde olduğu gibi insan da sadece kendi maddesi ile açıklanamaz. Katedral bir madde yığımından ibarettir. O taşlar bir katedralin taşları olduğu için soyluluk kazanır.» (28) Düşünce olarak doğru ama, eksik. Hani katedrali düşününce

insanın aklına hemen engizisyon geliyor. Tabi Exupery'nin bunu düşünmesi beklene-
mez. Çünkü o batı medeniyetinin belli bir dönemini idealleştiriyor.

Batı medeniyetinin ana kaynaklarını iyi biliyor ve savunuyor. Bilhassa Hristiyan-
lığı ve Roma İmparatorluğunu diriltme çabası açıkça belli.

Batı uygarlığının ne olduğunu şu sözleri daha iyi açıklıyor. Uygarlığında her-
kes birbirine ve kendine, bir beyaz karınca yuvasındaki gibi birtakım alışkanlıkları
körükörüne tekrarlayarak değil, özgür bir sevgi ile yanaşsın diye, insanlar arasındaki
ilişkileri bireyi aşan bir insan saygısına dayandırmaya çalıştı. (29)

2 — BUGÜNKÜ DURUMU

Exupery'e göre Batı uygarlığı bugün: Dostluk menfaat ilişkilerine dayanıyor. İnsanı
çok gevşek, hep zekalarını çalıştırıyorlar. Tilki gibi kurnaz hesaplar yaparak çevreleri-
ni kandırıyorlar. Bugün batı uygarlığı, insanı coşturmasını bilmiyor, kendini sevdire-
miyor. «Çağımın uğraştığı şeylerden hiç hoşnut değilim» diyor. O maddi refahına rağ-
men bugün ki Batı insanının durumunu şöyle çerçevesiyor. «Noel geceleri yanan mum-
ların kokusunda, bugün dünyanın en ıssız köşesi ruh. Susuzluktan ölüyor insan» (30)

3 — NASIL YIKILDI

Exupery'e göre Batı Medeniyeti, insanının kendi doğrusunu yitirmesinden yıkıl-
dı. Herşey maddeyle yorumlandı. Taşın, bütün taşları özetlediği sanıldı. «Katedralle
taş yığını birbirine eş sayıldı, bu yüzden yüzyılların mirası yavaş yavaş uçup gitti.»
Ortak değerimizi yitirince insan gevşedi, bağlar koptu ve yıkıldık. (Dik ettik değilmi
yıkıldık diyor.) Ne zaman söylüyor bunu? 1920'den sonra. Yıkılan gibi yıkılmak için
batı uygarlığı doğrultusunda, ona ulaşmak için devrimler yapıyoruz. Bu konuda çok
şey söylenebilir ama, yıkılana özenmenin ne anlama geleceğini siz düşünün. Hem Av-
rupa o kadar kavrulmuş ki ruh susuzluğundan, dirilmesi için bize yönelmesi bile
mümkün.

Şimdi Sezai Karakoç'tan okuyalım: «Batının tam batmaya yüz tuttuğu anda ona
döndük. Daha doğrusu tam onun bize dönme umudunun başladığı ve kurtuluşunu
kendi dışında, en çok da doğuda arama niyetinin ilk belli belirsiz işaretini verdiği
anda» (31)

4 — NASIL DİRİLTİLİR

1940 yılında annesine yazdığı bir mektubda şunları söylüyor. «Beni savaştan çok
ürküten, yarımın dünyası». (32) Avrupanın dirilmesi için ne kadar önerilerde bulun-
sa bile, Avrupanın zor dirileceğini anlamış bulunuyor. «Eğer ben bir insan türünü kur-
tarmak istiyorsam onu oluşturan ilkeleri kurtarırım önce».

Biz de bir medeniyeti kurtarmak, bir toplumun insanını mutlu kılmak istediğimize
göre. Önce bu toplumun özünü kurtarmamız gerekir. Bizce bu özü oluşturan gaye
«İslam»dır. Öyleyse önce İslamı hür kılalım ki müslümanlar hür olabilsin. Bu ülkede
müslümanlar değil İslam mahkûmdur. Yani İslam fikri mahkûmdur. Mücerret İsla-
miyet şartı ile mahkûmdur. «İslam» düşüncesini ülke çapında bereat ettirmeliyiz. Bizce
bu uğraşta en etkili olacak durum; Müslümanların seviyeli, nazik ve uysal olmalarıdır.
Her girdiğimiz topluluk içinde müslüman olarak bir seçkinliğimiz olmalıdır. Düşünce,
düşünceyi sunuş ve estetiğimizle toplumda bir üstünlüğümüz olmalıdır. Çünkü; Zevki,
anlayışı, zekası, ahlaki ve bütün erdemleri en üstün olan insan müslümandır.

İslami düşünce Türkiye'de geri ilân edilirken Avrupalı, hemde bizim İslamı bı-
rakdığımız günlerde kurtuluşun yeniden dine dönmekte buluyor ve Exupery annesine
yazdığı bir mektupta şöyle diyor:

«Kutsal kitap okudum; Rahatca 25 sayfa tutan buyruklar, tam bir hukuk ve sağ-
duyu örneği. Ahlak yasaları, güzellikleri ve yararlılıkları ile her yanda göz kamaştır-

makta». (33) Dikkat edilirse İncil'den şeriat çıkarmaya uğraşiyor.

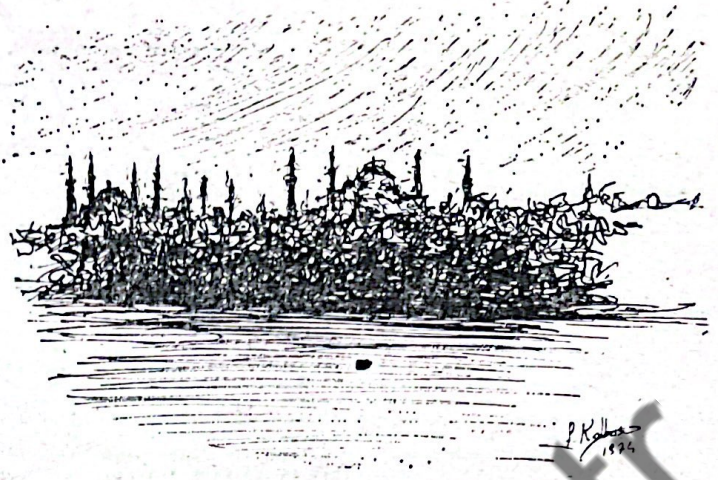
Avrupanın, demokrasi yoluyla bile kurtulmasının mümkün olmadığını söylüyor. Biz diyoruz ki; Demokrasi, bir sistem değil, varılmak istenen bir ortamdır. Demokrasi diye bir ideoloji olamaz. Her sistem kendini demokrat olarak takdim etmektedir.

Exupery'de bizden farklı düşünmüyor. «Bir zamanlar demokrasi vaazı verirdim. Fakat bunu yaparken, insan yazgısı üstüne birtakım kurallar değil de dilekler ileri sürdüğümü bilirdim.» Demekki demokrasi bir sistem değil, bir tavsiye ve dilekler ortamıdır.

SONUÇ

- 1 — Yazar, bir amaç için yazmalıdır. Yazarın söylemek istediği şeyler olmalı.
- 2 — Kişi aklı, varlığın bütümünü açıklamaya yetişemez.
- 3 — Demokrasi bir inanç ve dünya görüşü değildir.
- 4 — Toplumun diriltme için o toplumun özü olan ilkeleri kurtarmak, diriltmek gerekir. Sadece kişinin kendisini kurtarması toplumu kurtarmaz.
- 5 — Avrupa çökmektedir.
- 6 — Avrupanın dirilmesi, dolayısı ile insanlığın dirilmesi, ruhundaki susuzluğu giderilmesine bağlıdır.
- 7 — Çöken Avrupalı gibi olmak bizim için bir kurtuluş yolu olamaz.

-
1 — Mektuplar sh. 32	31 — Çağ ve İlham sh. 70
2 — Mektuplar sh. 76	32 — Mektuplar sh. 69
3 — İnsanların Dünyası sh. 205	33 — Mektuplar sh. 10
4 — Küçük Prens sh. 23	
5 — Kale sh. 32	
6 — Mektuplar sh. 88	
7 — İnsanların Dünyası sh. 197	
8 — Mektuplar sh. 82	
9 — Savaş Pilotu sh. 82	
10 — Savaş Pilotu sh. 185	
11 — Mektuplar sh. 69	
12 — İnsanların Dünyası sh. 193	
13 — İnsanların Dünyası sh. 51	
14 — İnsanların Dünyası sh. 52	
15 — İnsanın Yargılanması sh. 91	
16 — Gece Uçuşu sh. 13	
17 — İnsanların Dünyası sh. 95	
18 — Küçük Prens sh. 51	
19 — Kale sh. 8	
20 — Kale sh. 17	
21 — Savaş Pilotu sh. 83	
22 — Kale sh. 97	
23 — Rabıta sh. 143	
24 — Küçük Prens sh. 90	
25 — Savaş Pilotu sh. 93	
26 — İnsanların Dünyası sh. 126	
27 — Savaş Pilotu sh. 168	
28 — Savaş Pilotu sh. 172	
29 — Savaş Pilotu sh. 174	
30 — Mektuplar sh. 69	

SEVİNÇ

Gözlerinde yaş var
Bayram günü mü ağladın?
Alnın kırış kırış olmuş
Ne zaman ihtiyarladın?

NE Kİ!

Dört duvar ve tavanı
Sen balı seversin... ben soğanı
Yastık taş, yorgan toprak
Bil bakayım, kim arı kovanı

«B Ö Y L E B İ T T İ»

Sevgi çimen değil mi?
Eksem yeşermez mi
Aşkımızı sonbaharda
Kurt yedi, kuş kekti
Bir ömür böyle bitti.

SON VAPUR

Kapıları birden tuttu çımacı
Son vapuru kaçırdık yine
Siren kızgın, deniz dalgalı
Bir daha vapur gelmeyebilir de

Koştuk baktık iskeleden
Vapur gözden kaybolmak üzere
Vardiyada ihtiyar gözcü
İşaret ediyor (beklemeyin) diye

Y. ÖMEROĞLU

Ahmet YEŞİL

YİRMİYEDİ

H E S A P

Faruk Kızılkaya

ÖMER LÜTFİ METE

Çeyrek asır hep takla atmışım
İğneli minderler üzerinde.
Batmış çıkmış yine de batmışım
Kuru yalnızlığın dizlerinde.

Kırk lastik deneyen tekerlerim
Hiçbir yola alışamadı gitti.
Hislerim, düşlerim, fikirlerim
Meğer başka âleme aitti.

Öyle gün olmuş deli olmuşum
Hiç katışıksız bir deli için.
Cinayet işlemişim ki meş'um
Vurmuşlar san'at diye perçin.

Kimi gün tabure gibi durmuş
Civarımızda süslü kavuklar.
Kimi gün yalancıktan kudurmuş
Horoz dövüşü yapan tavuklar.

Ve biz yaşamışız bunları ha?
Yarı seyirci, yarı oyuncu...
Bazan hıçkırık, bazan kahkaha...
Biraz birinci, biraz sonuncu...

MUTLULUK

Adil BÜYÜKBAY

Hasta sandım bu akşam mutluluğumu
Ciğerinde kara kanser
Gidişinde sevdiklerimin
Yosunlaştı gözbebeklerim
Bakışında sevdiklerimin
Bir ince tüy gibi dalgalandı havada
Sevgileri sevdiklerimin
Pul pul oldu semada
Vedaları sevdiklerimin
Bir keskin kılıç cenk etti kulaklarımda
Kılıç kalkan kılıç kalkan
Arkasından sevdiklerimin
Topaç sandım bu akşam tüm yaşantımı
Sarılı ipi çocuksu ellerinde
Gidişinde sevdiklerimin

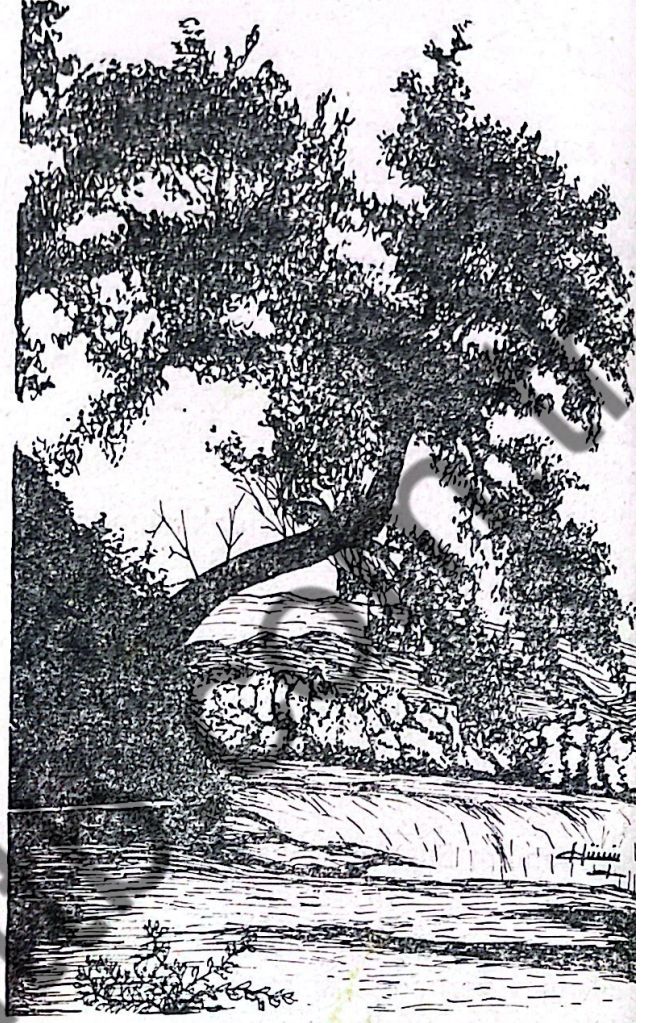
Sabun sandım bu akşam sevdiklerimi
Çevresinde sıcak su
Dönüşünde dünyanın dönüşünde dünyanın
En bilinmez yerimden uçtu da
Bir bilinmezliğim sabaha kadar
Düştü
Pençesine zamanın
Zaman bir bilinmezliği törpüledi de
Eritti içimde korkunç zehrini

Dalgalandı tüm bilinmez yerlerim
Med vaktindeki hırçınlık gibi
Yanaklarımı yaktı
İki ılık pıtırıldı
Ağladım ağladım sabaha kadar
Hasta mıyım
Tüm mutluluklar mı
Mutluluğum mu hasta
Ciğerimde kara kanser
Törpüleyişinde ayların zamanların
Rabbim...

YIRMİDOKUZ

Y A Ş A M A K

İsmail Uymur

Hep kan mıdır hep kin midir yaşamak?
Nedir canımızı kilitleyen bu apartmanlar?
Hani ya gül gibi canım sevgiler nerede?
Hani ya dostluklara mısra mısra dökülen şiirler?
Gün batımında bir horoz ölümü
Hayat bu işte yaşamak bu
Denizde meflüc dalgalar gibi
Dostu anmak ağlamak bu...
Gül yüzlü çocuklar mahzundur şehirde
Mahzundur onlara simit satan Hasan Baba
Yol keser kirli para namusları alır
Hep kan mıdır yoksa hep kin midir yaşamak?

OTUZ

GENELLEME

GERÇEKLER VE ŞİİRİMİZ

Y. ÖMEROĞLU

Kültür değişmelerinden meydana gelen krizin, başka türlü yaşama kavgasını verdiği edebiyat alanı: şiir. Asırlardır yıkmak için çalışılan edebi müesseselerin en büyüklerinden biri. Bu dert günümüz şairlerini yakından ilgilendirse gerekir. Bir asırdır yok etmeye çalıştıkları osmanlı şiiri ve direnci. Bugün ilerici geçinen devrim yobazları, yazdıklarıyla çizdikleriyle maziye sünger çekildiğini zannediyorlar. Kafalarını kuma gömdükleri içinde kimseyi göremiyorlar. Aslında bu dönem hesaplama dönemidir. Tarihteki her karanlık nokta gibi hakikatler ortaya çıkmaktadır. İlerici geçinen batı hayranları, Osmanlıyı reddedip batıya sahip çıkmakla, her şeyde olduğu gibi şiirde de bir yenilik getirdikleri kanatindeler. Aslında bugün batıcı olmakta bir yenilik getirmiyor, asıldan kopuşun ızdırabını veriyor. Fakat, Osmanlıya sahip çıkmamak için yapılan zorlama, Fuzuli, Bakî, Şeyh Galip ve Nedim-i inkar ederek sadece Selçuklu döneminde Yunus Emreye sarılmalar da ayrı bir gariplik. Şimdiye kadar olduğu gibi tarihte tutunacak yer arayanlar, bunda da altı yüz yılı atlayarak, Selçukluya sahip çıkma gayretindeler. Ne garip tecellidir ki, şanlı tarihimizin her köşesinden kimler neleri kırıyor da yine de büyüklüğü nesilden nesile ulaşıyor. Hiç bir ilmi değere dayanmayan, Osmanlıda ki halk dili, saray dili (aydın dili) ayrımı bugün de mevcuttur. İlim lisanını halka konuşturmak bugün için bile mümkün mü? Bu kadar yüksek medeniyet seviyesine ulaşmış bir cihan devletinin ilim dili olacaktır. Bunu yıkmaya kimsenin de gücü yetmeyecektir. Çünkü bugün T.C. kütüphaneleri hala bu medeniyetin ilmi eserleriyle doludur.

Yunus Emreyle başlayan güçlü şiirimiz, her zaman sevilmiş itibar görmüştür. Yunus Emre yazdıklarıyla bir toplumun duygularını şahsında toplayan kalp olmuştur. Yoksa son zamanlarda bazı devrimci geçinen, tarihte sarılmak için kahraman arayan yıkıcı güçler; Yunus Emreyi de kendi doğrultularında yorumlamaya çalışıyorlar. «Yunus'un bir ozan ve eylem adamı olarak (Bir ozanın işinin her zaman eylem olduğunu unutmamalıyız) çağına getirdiği yeniliği, çağına getirdiği görüşü kısaca belirtmeye çalıştık» (1) diyerek büyük hak şairini kendi görüş açılarından devrimcilikle nitelendiriyorlar. Bütün gariplik abeslikte burada. Yunusun değerlendirmesi yapılırken, bağlı olduğu medeniyet ve kültür değerlerinden hareket et-

OTUZBİR

mek zorunludur. Bunu değişik açıdan ele almak onu temelde değişik bir inançta incelemek olur.

Maziyle zamanımız arasında bir kültür bağı bulunmasada, bugün için «Türk şiiri dünya şiiriyle boy ölçüşecek durumdadır. Şiirimizin bütün talih-sizliği dilimizin beynelminel olmamasıdır» (2)

Son devir Türk şiirinde nesiller arası fark hemen göze çarpar. Her nesil şiirimize değişik bir söyleyiş tarzı getirmiş, T. Fikret, Cenap Şehabeddin, Süleyman Nazif, aynı söyleyiş tarzıyla çıkmış. M. Emin, Mehmet Akif, Ziya Gökalp, değişik düşünüş ve görüşleri savunmuş A. Haşim eski kültürün son izleri şeklinde Türk şiirine yeni bir biçim vererek, şiirde sözden çok musiki hakim olmuştur. Yahya Kemal'de Osmanlı İmparatorluğunun, cumhuriyet döneminde değişik görüntüsüdür. Yetişme tarzı kültürü, tarih bilgisi ile asırlar süren bir yaşantı devresini şiirleriyle nesillere anlatır. Gençlik maziye uzanırken, cumhuriyet döneminde eskinin aynası olan Y. Kemal görür. Y. Kemal cumhuriyet dönemi şiirinin güzel örneklerini verir, edebiyatı belli bir dönem etkisi altına alır.

Yenileşen her nesil, kendi duyuş, düşünüş, söyleyiş açısından bir yenilik, bir üslub, bir ses getirmiştir. Beş hececiler'de bu sesle Türk şiir hayatını çeyrek asır etkilemiştir. Bu dönemden daha sonra Türk şâirlerinin çoğuna tesir eden bir şâir yetişiyor ve Cumhuriyet devri Türk şiirinin temelinde oturmada büyük bir ustalık gösteriyor. Şiiri gaye uğruna kullanarak şiirle zamanın muhasebesini yapıp gençliğe yön veriyor ve kitleleri arkasından sürüklüyor. Çıkardığı mecmua, bir dönem sonra başlı başına bir ekol oluyor. BÜYÜK DOĞU ve N. FAZIL KISAKÜREK... Bugün yetişmiş ve yetişmekte olan şairlerin büyük bir kısmında bu ekolün kurucusu Necip Fazıl'ın büyük tesiri görülür. N. Fazıl yazdığı bütün şiirlerinde ruhun derin-zitlikleri en güzel şekilde dile getirmiş, Türk düşünce hayatında şiiriyle'de en güzel şekilde dile getirmiş, türk düşüncesi hakları hayatında şiiriyle'de bir inkılap yapmıştır. Dünyada ölmeden önce destanlaşmak çok az kimseye nasib olmuştur. Yazdığı her şeyde inandığı mukaddes davayı anlatan N. Fazıl, sanat'ın da en güzel tarifini yapar.

«Anladım işi sanat Allah'ı aramakmış;

Marifet bu, gerisi yalnız - çelik çomakmış» (3)

derken de şöhretinin zirvesine bu dönemde ulaşır.

Daha sonraları Cahit Sıtkı, kısa ömrüne rağmen türk edebiyatına otuzbeş yaş gibi güçlü bir ses bırakır gider. Türkiyede 1940'larda Garipciler diye bir akım ortaya çıkıyor. Orhan Veli, O. Rifat, M. Cevdet'in öncülüğünü yaptığı bir akım. Bu şâirler, şiiri kendi açılarından dar kalıplardan kurtararak söylemek istediklerini kendi görüş ve düşünüş istikametlerinde yazan şâirlerdir. Söylemek istediklerini müşahhas olarak belirtmişler, anlaşılma

özellikleri olmuştur. O. Veli, belli dönemlerde iyi şiirler yazmış, son zamanlar doğru yazdığı şiirlerle de kendi üstüne kendisi sünger çekmiştir. Bunlardan başka aynı paraleli biraz daha açarak 1955'lerde ortaya çıkan, ikinci yeniciler, müşahhaslıkta daha da ileri giderek anlaşılmanmayı tercih ediyorlardı.

Soyut kavramlardan hareket ederek şâirler kavgalarını sürdürüyorlar. Bunların içinden bir kısmı Nazım Hikmet Borzecki yolunu tutmuş, sol zihniyetin taklitçisi ve savunucusu durumuna düşmüşlerdir. İçlerinde bazıları şiirimsi şeylerle, iman nesline küfür etmekten öteye gidememişlerdir. H. Ali Yücel'in attığı tohumların meyvesi olan borazan neslinden biri de H. Hüseyin denilen Nazım yolcusu. Hazmedemediği iman nesline böyle saldırıyor:

İsacı da olsalar Muhammedci de
İki dallas domuzu gibi benzerler birbirlerine (4)

Bu gibilerine Yahya Kemal, şöyle diyor: «Eşekler deve kervanlarının önünde rehberlik edebilirler, lâkin arkadan gelenler devedir. Şâir değil». (5) Bunlar da Nazım Borzeckinin güdümcülerinden. Bunlar için Üstad şöyle diyor; «Fransız şâir ve edebiyatçısına göre, san'atı üzerinde düşünmeyen şâir, kuyruğuna basılınca inleyen hayvancıktan farksızdır» (6)

Batı kaynak olarak alınarak, yapılan devrimler ve bu devrimlerin entellektüeli olan, sanatkar şâir, öz kültürden yoksun, kendi milli hususiyetlerini unutmuş tamamen metaryalist felsefe çamuru içinde boğulmaktadır. Aslında sanatçı milli varlığa yönelmeye mecburdur. Bugün bu yönelişin örneklerini görmekteyiz. İkinci yeninin başlatıcılarından olan Sezai Karakoç'un Türk şiir ve düşünce hayatında, inanmış gençliğe yön verme açısından yaptığı hizmetler minnetle anılmağa değer.

Politikanın şiire girdiği bu günlerde yetişen inanmış gençlik, hesaplaşma döneminde olduğumuzu ve bu devrin bir gün bize döneceğini imâ ederek şöyle diyor:

Elbet birgün demiştim
Elbet birgün geçecek bütün bunlar
Gececeğiz hepsini kirli sarı bir vitrin gibi
Bu çok eski fravun günlerini. (7)

Bu hesaplaşma çağında muhakkak ki kayıplarımız olacak. Ama kalanlarda bu neslin kavgasını yazdıklarıyla, söyledikleriyle sürdürecekler. Bunu da Mustafa Miyasoğlu şöyle dile getiriyor.

Bu çağ savaş çağıdır
Biz bir savaş eriyiz
Öldüren bir savaşta
Biz bir ölüm eriyiz (8)

Bütün bu söylenenlerden sonra şunu diyebiliriz. Şiirde iki ana nokta vardır. Biri divan şiir'i, diğeri cumhuriyet döneminde N. Fazıl Kısakürek... Bu orijin noktaya pergelini koymak suretiyle istediğin çapta daire çizilebilir.

- (1) Onat Kutlar, Yeni a Dergisi 1973 sayı 10 s. 9
- (2) İlhan Geçer 4 Temmuz Orta Doğu Gazetesi
- (3) Necip Fazıl Kısakürek, Çile 1974 İstanbul s. 35
- (4) H. Hüseyin, Kızılırmak 1973 İstanbul S. 61.
- (5) Yahya Kemal, Edebiyata Dair 1971 İstanbul s. 271
- (6) N. Fazıl Kısakürek Çile 1974 s. 281
- (7) Mustafa Miyasoğlu, Rüya Çağırısı 1973 s. 46
- (8) a.g.e. S. 27

İsteme Adresi: P. K. 917
İSTANBUL

OTUZDÖRT

Cepimizde Gelişen Sinemanın Getirip Götürecekleri

— SİNEMA TERAZİSİ —

Salih GÖKMEN

Yurdumuzun dört aydır hükümet buhranı içinde bulunduğu, üniversitelerde anarşik olayların yeniden başladığı, hayat pahalılığının bir silindir gibi halkı ezip geçtiği bir dönemde, 1974 Türkiye'sinde, genel anlamda edebiyat ve sanat özel olarak da sinema gibi, fayda sağlanma indeksi uzun bir zaman vadesi gerektiren konularda halâ enerji harcamak, çok kimsece lüzumsuz bir meşgale şeklinde görülmektedir. Pek çok kişi, özellikle genç nesil, kendinden öncekilerin uzun kış uykularının kaybettiği zaman dilimini kapatmak gayesiyle, amaca en kısa ve en pratik şekilde ulaşmanın yolu olarak gördükleri siyasî çabaya ağırlık vermektedirler. Demokrasinin hüküm sürdüğü bir ülkede bütün yolların denenmesi, en tabî haktır. Ancak özellikle, ilk şartları iki yüzlülük ve ustaca adam uyutmak olan siyasetin manevî duygu birimimize ters düşüşü, ayrıca yine aynı kalemde halkın, aynı tezi savunan birçok siyasetçi arasında sersem tavuğa dönmesi, pratik fayda süresini normalden daha uzun zamana dönüştürmektedir. Çünkü fikrî temele dayanan bir siyasî anlayışın, her alanda kendi fikrî ve kültürel müesseselerinin -ileride geliştirecek olduğu- ilk taslaklarını kurup halka ulaştırması gerekliliği, nedense her seferinde unutulmaktadır.

Aynı biçimde, siyasî yönü hiç dikkate alınmadan, fikrî bir cephenin temsilcileri, hele davaları ilahî bir temele dayalı ve Türkiye'nin kurtuluşundaki tek yol işareti ise, mutlak surette halkı etkileme vasıtalarının tümünden faydalanmalı. Mücadelenin nüvesini teşkil edecek lokal ve içedönük çalışmaların yanısıra, mutlak surette halka açılma yolunu denemelidirler. «Halk zaten bizimledir» gibi devekuşu tesellileri, artık geride kalmış olmalıdır. Meselenin acı tarafı, halkın bilinçsiz olarak, sadece müslüman ve dinine bağlı olduğu için, mukaddesat savaşından yana olduğu intibainın uyanmasıdır. Halbuki dokuzyüzaltmış sonrasında, modern yayın araçlarıyla girilen, halkı belli bir yönde bilinçlendirme savaşından sonra, artık halâ birtakım hissî ve manevî bağ yakınlıklarına güvenip, halk bizdendir rüyasına dalmak, kişiyi ve mücadeleyi en azından pasifleştirecektir. Bugün, yeni bir seçimle mecliste büyük sayı çoğunluğunu elde edebilmek için sol siyasilerin giriştikleri faaliyetler yanında halka bir türlü güven veremiyen ve sağcı geçinen bir dizi parti yığınının yanısıra,

OTUZBEŞ

öncelikle TV ve basının, ayrıca Kıbrıs filmi diye piyasaya sürülen yarım düzine filmdeki bir siyasî lider görüntüsünün yardımı yok mudur? Türkiye'de sosyalizmi kuracağını açıkça söyleyen birine oyunu veren kişiyi, iman yönü noksanlar sınıfına mı koymalıdır, yoksa meseleye, kesif bir fikirî propaganda yağmuru altında başka alternatif bulamıyan kişinin psikolojik durumuyla mı bakmak gerekir?

Taş çatlaşa 2500'ün üstünde okura hıfap edemiyen fikir ve edebiyat dergileriyle ve en kabadayısı 20.000 satan gazeteciklerle büyük davaların omuzlanacağı mı zannedilmektedir? Hele, sanki Cumhuriyet idaresinin dîni, sadece bir odaya kapanıp ibadet etmekten ibaret göstermek isteyen politikasına hizmet eder gibi ve yüzde doksanı ticarî gayelerle çıkarılan kitapların, halkı çöreklemekten başka ne yararı vardır? İslamiyet denen müesseseler zincirinin sosyal, malî, idarî, fennî yönlerini, en önemlisi, mücadele ve cihat bölümünü yansıtacak eserlerin oranı neden yüzde ondur ve bunların da büyük kısmı tercümedir? Bir mücadele birikimi meydana getirecek, potansiyel yüklü, patlayıcı, kısacası militan eserlerimiz nerededir? Gün gelip «Haydi!» dendiği zaman karşımızda «Başarınıza duacıyız» diyen bir yığın mı görmeyi arzu etmekteyiz; yoksa omuzu omuzumuza degecek bir kitleyi mi? Eğer ikinci ve gerçekten şuurlu kitleyi görmek arzu ediliyorsa, herhalde klasik metodları terkedip, modern mücadele yollarını zorlamak gerekecektir. Tek tek adam çelmek belki etkili ve faydalı bir yoldur, ama şüphesiz vakti bol kişilerin işidir. Hele bugün sadece bu metodla yetinmek, öteden gelen mitralyöz ateşine karşı iki tüfek sıkma başarısına sevinmeye benzer.

Yurdumuzda yaygınlaştığından beri her türlü haberleşme aracını, özellikle basın ve sinemayı silip süpüren TV konusuna cephemizde neden halâ bir eğilen yoktur? Tek bir yayınıyla en az ön milyon kişiye hitap eden TV meselesinde de, sürekli muhalefette kalmayı mi göze alacağız? Edebiyat gibi, kişinin kendi bilek ve kafa gücüne değil, sinema gibi son derece kompleks ve karışık teknik verilere dayanan ve öğrenme - ihtisaslaşma süresi en azından 4-5 yılı gerektiren bu dala atlamak için de yine birtakım siyasî başarıları mi bekleyeceğiz? Eğer kabul edilen tek çıkış yolu bu ise, defter daha şimdiden kapanmış demektir.

**

Sinema, hiç şüphesiz TV ve radyo kadar etkili değil. Ancak normal çalışan bir filmin 800.000, iyi iş yapan bir filmin ise 1.500.000'in üstünde seyirciye hitap edişi, herhalde bugünkü mücadele vasıtalarımızın kapasitesinin yüzlerce misli olsa gerek. Herşeyden önce halkın ayağına kadar giden, onu direkt kavriyan ve kafasına vura vura bir buçuk saat onu hap seden bir varlık... Ayrıca mücadelenin, halkta ne tür bir etki meydana getirilmek isteniyorsa, etki dozu ona göre ayarlanıp kamufle edilerek ve

rilebileceği bir vasıta... Hem de, basın gibi belli bir okuyucuyu devamlı elde tutma gibi bir kaygıyı gerektirmeyen bir vasıta.. Diğer fayda yönleri, yazının önceki bölümlerinde uzunca bahsedilen kaygılardan çıkarılabilir.

Bununla birlikte, kullanmayı bilmeyince, oldukça tehlikeli bir vasıta, bir yerde geri tepen bir silahtır sinema.. Daha doğrusu, her teknik yeniliğin, maddî varlığı dışında, fayda yönüyle de kendimize uydurulabilme çabasını göze alamayıp temelden karşı çıkma alışkanlığının başladığı son Osmanlı döneminden itibaren tesbit edilen normal bir durum... Yani tekniğin beraberinde getirdiği yan değerlere karşı hemen panzehir bulma alışkanlığını öğrenemememizin tabî sonucu..

Bir kere sinema, daha az oranda tiyatronun da içinde bulunduğu şekilde, havası yönüyle temel değer kurallarımıza ters bazı durumları birlikte getirmekte.. En azından kadın oyuncu - erkek oyuncu beraberliği, sanatçılık kompleksinin kişiye getirdiği bazı sallantılar ve nihayet - militan sinema için böyle bir kaygı yoktur- ticarî sinemanın kişiyi istesin istemesin, kuşak gibi saran düşük değerler silsilesi. Sinema uygulayıcısı yönünden sinemanın götürdükleri bunlar.

Bir de seyirciden götürdükleri var. Çekim şartları aslında acınacak derecede iptidaiî olmasına rağmen, sellüloid şeritten perdeye yansıyan görüntülerin sihirli cazibesıyla seyircide, o hayata imrenme duygusunun meydana gelmesi ve bazı oyuncular çevresinde bir hayranlık mitozonunun gelişmesi bu kaleminden. Ancak bunlar da militan sinemanın dışında kalan özellikler.. Düşünülmesi gereken, sinema alışkanlığı verilen kişilerin artık her tür filme gitmelerindeki vebal olsa gerek..

Bir an meselenin dışına çıkıp objektif düşünmek gerekirse, modern etki ve yayın vasıtalarının her türlü, hiç olmazsa çok geniş bir sosyal çevreyi etkileme ve karşılığında belli oranda etkilenme sonucu, özellikle o işle meşgul olan çevre ve kişilerde bazı aşınmalar meydana getirmektedir. Hele sinema, son ve kendinden öncekilerin hepsini içinde toplayan bir sanat olması dolayısıyla bu yönü daha ağır basan bir daldır. Ancak terazinin her iki kefesine de bakmak, verilecek karara o şekilde varmak daima faydalıdır. Depara kalkmış bir «karşı cephe» karşısında, en azından kaybedilen zamana bakılıp mücadele vasıtalarını yenilemek herhalde gereklidir.

Son olarak, bazı vasıtaların, özellikle sinema ve edebiyatın amaç değil araç olduğunu gözden kaçırmamak da lüzumludur. Araçların görevi, genellikle gayeye ulaşıldığında sona ermektedir ve ermelidir de.. Ayrıca sadece araçlar değil, o araçları kullanan kişiler de, sonuca ulaşıldığında belli bir dejenerasyona uğramış iseler, görevleri bitmiş demektir...

«BOZUK DEVLET DÜZENİNE KARŞI EYLEM'E KALKAN»

— ŞEHİR TİYATROLARI —

Ahmet MEMDUHOĞLU

I

Bu sezon İstanbul Şehir Tiyatroları beş oyunla sahnelerini açtı. Zaten her sene böyle oluyor. Yeni oyunlarla sahneler açılıyor. Ama halka, topluma birşeyler verilmek için. Sanat işlerini yapmak zorunda, şehir tiyatroları akıp gitmekte, ama genellikle halkın yanına uğramamakta olan sanat «eylem» lerinin kendine düşen bölümünü ifa etmeğe çalışmakta.

II

Sanat halka dayalı olmayınca halka dönük de olmaz, yeni birşey getirmez, halkı yöneltmez. Aydın sanat olaylarıyla eğlence için ilgilenirse sanatçı gülünç olmakta devam edecektir.

III

Oyunlar ne istiyor? Tabii şehir tiyatrolarındaki oyunlar. Önce seyirci istiyor. Bunu sağlamanın yolu gayet basitçe düşünüldü. Yeni «baş» hemen biletleri ucuzlattı. Halkımız profesyonel tiyatroyu pahalı olduğu için seyredelemiyordu. Şehir tiyatrosu olarak çay parasına oynamaya başlandı. Şimdi gelen adamlara birşeyler vermek gerekiyor. Oyunların kalitesi, sanat değeri yönetimi, eğitimi, tesbit edildi. Tiyatrolarımız sahnelerini açtılar. Ucuz olduğu için gelen de çok. Ama oyunlar neyi, nasıl ne diye anlatıyor.

IV

Oyunlar:

- 1 — Seferi Ramazan Bey'in Nafile Dünyası.
- 2 — Ağrı Dağı Efsanesi
- 3 — Yunus Emre
- 4 — Devlet Baba.
- 5 — Pazartesi - Perşembe.

İlk üç oyunun üzerinde durulacak ama beş oyunun da teması aynı. Bozuk düzen. Yani kendine karşı silahşörün kahramanca savunması. Yarım temelinden çatlayan binanın kırık kiremitleri, filan.

Bu yazıda bol bol hüküm vereceğiz. Gerçekliği isbat edilmemiş ama herkesce bilinen önermelerden hareketle oyunları görünen yüzü ile değerlendirmeye çalışacağız.

V

Oyunlar topluca düşünöldükleri zaman aynı temayı taşıyorlar. Tema yukarda da söylenildiği gibi bozuk düzendir. Tiyatroda gösterilen bir oyun- içinde yaşanılan düzen değiştirilmek, ilerletilmek gereken yerdedir. Her sanat eseri biraz da içinde doğduğu düzenin eleştirilmesi, giderek değiş- tirilmesi gayesini gütmey mi? Ama sanatçı bunu yaparken toplumun ge- risinde kalmamalı ve kendi ile çelişkiye düşmemelidir.

Toplumun en geri ferdinin bile çığneyip bir yere koyamadığı slogan- larla çıkarsa sanatçı ortaya gülünç olur. Yaptığı şey de olsa olsa gösteri. Yine sanatçı anlatmak istediğini bir «oyun» içinde veremezse oyununda bir bütönlölük kuramazsa ortaya yine bir gösteri çıkar ama çay parasına bir gösteri olur bu.

iki genelleme yaptık. Bunları sanatçının toplumun ilerisinde olması sanatında ve bu uyum, bir bütönlölük kurması biçiminde cümleleştirebili- riz. Sanırım bu yargıya hiç kimse de karşı çıkmaz. Söylediklerimiz ilk ba- kışta ortada kalmış cümleler gibi görölüyor ama öyle değil. şehir tiyat- rolarındaki gösterileri eleştirmek için söylüyoruz bunları. Oyunlara ge- meden önce ilerde bir genelleme daha yapacağımızı söylemeliyiz.

VI

Seferi Ramazan Beyin Nafile Dünyası; Ramazan Beyin süratli yer de- ğişmelerine uyulamayacak bir hızla sahnelenmiş. Ramazan Bey çevresin- deki gayri meşru dünyanın içinde doğrulara ve doğruluğuna yer bulamı- yor, adeta birleşik kaplardaki sıvı gibi bulduğu doğru yaşayarak dolduru- labilecek yerleri doldurmağa itiliyor. Sonunda bir türlü kavrayamadığı düzenin mekanizması yazar tarafından söyleniyor. Ramazan Bey boşa uç- raştı. Tabanı çürüyen binayı tavanından düzeltmeğe çalıştı.

Ramazan Beyin hızlı serüveni içinde sıra sıra düzenin mekanizması da anlatılmağa çalışılır. Kanunları yapanlar onları kendi çıkarlarına kul- lanmaktadırlar. Düzensizliğin arkasında bizzat yasama organı fertleri vardır. Bunlar da değişmelidir.

Bazı yerlerde düzenin insan tabiatına uymadığı da anlatılmağa ça- lışılır. İnsan tabiatı Allah Kanunu olarak belirlenmektedir doğuda. Allah Kanunu ise sadece karın doyurmaktır. Böyle anlatıyor yazar. İnsanın tabia- tına aykırı düzen, kendisini yapanların sömürüsü içinde eleştirilirken güçlü silahının Allah Kanununa sığınmak olduğunu görür ama, yazarın şuur- suzca bu sığınmağa girdiği de kolayca anlaşılır. Çünkü getirmek iste- nen çözün ne Allah kanunu ile ilgilidir. Ne de bir çözüm vardır. Zaten çö- züm diye birşey de yok oyunda. İşte çelişki burada sen Allah kanununa sığın sonra da onu sadece karın doyurmak olarak belirle.

VII

Ağrı Dağı Efsanesi efsanevi bir anlatım içinden verilmeğe çalışılır.

Halkına yabancı Osmanlı Paşasının keyfi zulmü anlatılmak istenirken bol bol bozuk, zulüm düzeni edebiyatı yapılır. Yaşar Kemal nesirdeki şiirsel anlatımını tiyatroya feda etmiş görünüyor. Kitabı okumayanlar oyunu ne derece anladılar acaba!

Peşin fikirli bir efsane ve çelişkisi de var. Temelde kendiyle çelişkili Osmanlı paşasını, sadece bir Osmanlı paşasını dize getiren halkı aslında aldatılan halkı temsil ediyor ama yazar halkı hakkını kazanan olarak anlatmağa çalışıyor. Temel çelişki burada. Çünkü halkın yönetilmesi gereken yerle yönetildiği yer ayrı.

İçlerinden giden paşa'ya -«Paşa sen Osmanlı olmuşsun kafir olmuşsun» diyen halk Osmanlılığa karşı imiş gibi gösteriliyor bir İranlı ağzı ile. Ama bu Osmanlı paşasının Erzurum Paşasından- ki o da Osmanlı Paşasıdır. Yardım görememesi hatta alaya alınması neyle yorumlanabilir acaba.

İki paşa da Osmanlı. Biri diğerinin hareketini doğrulamıyor. Suçlu olsa paşanın kendisidir. Osmanlılık değil. Yazarı iyi olan Erzurum paşasını Osmanlıdan ayrı, ya da Osmanlı'nın özel - kendisini dinlemeyen, Osmanlıya rağmen paşa olmuş - bir paşası olarak göstermediğine göre böyle düşünmemiz gerekiyor.

Bu durumda da sadece bir paşaya düşman olan halkın Erzurum paşasından yana savaşını sürdürmesi gerekmez mi idi.

Bu arada Osmanlı'nın zalim olup olmadığı, ayrıca onun bir İranlı ağzı ile eleştirilip eleştirilemeyeceği meselesini tartışmaya lüzum duymuyoruz. Oyunun iç çelişkisi giderilmeli önce.

VIII

— Yunus Emre nerede, kimdi? Oyundan çıkarken seyirciler birbirlerine bunları sormalıydı. Ortada sadece adı ile var olan bir Yunus Emre oyunu seyrettik.

Anadoluda darmadağınık halkı birlik içinde vahdet düzenine yaşayışı ile çağıran Yunus nerede, Ahî teşkilatının tellalığını yaparak var olmayan düzene karşı çıkan Yunus nerede. Yunus insanı sevgiye, insana hürmet etmeğe çağırırken tevhid düzeni içindedir. Ama oyundaki Yunus Taptuk Emre'nin nefeslerini reddederek Deli Emire yamayan Yunus kimdir. Böyle bir Yunus yaşamadı. Yaşasa bile onun çağında zaten düzen dirlik yoktu ki düzene karşı olmaktan bahsedilebilsin.

Bu ne biçim oyundur!

IX

Gelelim ikinci genellememize. Peşin hükümlerle olayları değerlendirsek ortaya ucubeler çıkar. İşte üç oyunda da durum bu. Hepsisi de bozuk düzeni eleştirmek amacıyla ortaya çıkmışlar. Biri Yunus Emreyi, biri Ağrı'lı Ahmed'i, diğeri de Seferî Ramazan Beği kullanmışlar bunun için. Ama var olan peşin bir fikrin isbatı için bunlar malzeme olarak yeterli değil-

ler. Oyunları kendi içlerinde çelişkiye götürüyorlar. Böylelikle zaten uzun zamandan beri kullanılmakta olan bozuk düzen kavramı gerçekliği ne aktüalikte kazanabiliyor ne de yeni bir anlam, hatta eski etkinliğini da kaybediyor.

Sonra yazarların bir önemli eksigi de olayları yabancı ağı ile verirken oyunun realitesinden uzaklaşmış oluyorlar. (Özellikle Ağrı Dağı Efsanesi ve Seferi Ramazan Beyin Nafile Dünyasında)

X

Her üç oyun da sahne sanatı yönünden değerlendirilmedi. Çünkü bu amacımız ve bilgimiz dışındadır. Yalnız bir seyirci olarak Ağrı Dağı Efsanesi'nin sahnelemesinin etkin olmadığını söyleyebiliriz.

değerli okuyucular,
kütüphanenizi ANDA'nın
dağıttığı eserlerle donatınız
ANDA iyi, faydalı ve muhtevalı
eserleri dağıtır.
dağıtımda kitapçının ve
kitapseverlerin güveneceği
isim ANDA
merkez, büroları ve özel
dağıtım arabaları ile hizmetinizde.

CAĞALOĞLU İSTANBUL P.K. 1065 TEL: 27 65 11

KIRKBİR

MEVLANA
VE
DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ

Remzi
ERDEM

Dönen her şey Allah'ına, kendisini yaratan Rabbine şükrediyor, zikrediyor. Yarattımasının gayesine uygun olarak O'nu tesbih ediyor. Biliyorlar hilkat sebebini, biliyorlar. İnsanın, şu akıllı mahlûkun aksine. İnsan döndüğü halde şükretmiyor, zikretmiyor. Nedense nefesine, kendini daima kötülüğe iten şeye bağlanıyor.

Günler dönüyor, yıllar, mevsimler, tabiat dönüyor. Alem ve kainat dönüyor. Bir Mutlak'ın aşkına pervane. Ama insan nedense bir illetin pençesinde köle. Duruyor. Dönenleri görmemek için akıl ve ruh gözünü kapatıyor. Netice İSYAN. İnsan kendini yaratana isyan ediyor.

İnsanoğlu yeryüzüne indirildiğinde kendisine ilim verilerek indirilmiştir. Ki Cenab-ı Hakk insana verdiği bu ilim ile kendisini bulmayı öğütlemiş, adeta emretmiştir. Zaten insanoğlunun bütün gayesi Yüce Mevla'ya dönebilmek olmalıdır. Çünkü insan az önce de dediğimiz gibi ancak O'na ibadet ve kulluk edebilmesi için yaratılmıştır. Ne var ki insan yaratılmasındaki bu hikmeti zaman zaman unutmuş, unutmaya çalışmıştır. Bunun misalini vermek için tarihe bakmak gerekmiyor. Zamanımız gözümüzün önünde ve akli selim sahipleri için her şey açık...

İnsanı içine düştüğü bu koyu dalalet karanlığından kurtarmak için Yaratan, nebiler, resuller, peygamberler göndermiştir. Onlar insana kendilerine tebliğ edilenleri anlatarak, insanı ve insanlığı irşad edecek o düştüğü karanlık çukurdan çıkartacaktı. Fakat ademoğlu nedense, o zillet bağından çıkmak istemedi, istemiyor da...

Bunun üzerine alemlere rahmet olan bir peygamber «Peygamberimiz» gönderiliyor. Bütün beşeriyetin elinden tutarak Hakka davet ediyor. Ve

KIRKİKİ

insan -inananlar müstesna- yine isyan içinde. Sanki kaçıyor. Bu yolun ulviliğini, kudsiyetini bile bile...

Her şey bununla bitmiş değil. Herkes isyan etmiyor. O mübarek yola gönül verenler de var.

Yaratılan herşey gibi bir gün öleceğini ve yaşadığı sürece yaptıklarından -zerre kadar bile olsa- hesap vereceğini biliyor. Ve düşünüyor...

Kimi cehennem korkusuyla ağlıyor, kimi cennet umuduyla mutlu. Kimi bütün insanlığın derdine yanyanıyor, kimi her şeyiyle O'na teslim. Elinde **Kur'an** gönlünde **İman** yürüyor zamanın üzerinde. Yaşamak endişesinden uzak. Sadece O'na varmak düşüncesiyle. Öyle bir an geliyor ki mahlukatın sırrına eriyor.

Bir saman çöpü konuşur mu dersiniz? Evet konuşur. Yeter ki onu koşturmanın sırrına erin. O düğümü çözün. Ondan sonra, değil saman çöpünün bizim cansız olarak vasıflandırdığımız şeylerin seslerini duyacaksınız. Bu sihir değil. Sadece O'nun yolunda yürümektir. İşte o zaman hicran biter, vuslat vaki olur. Saadetin zirvesi de budur.

«Dinle ney'den bak (gör ki) neler söylüyor. (Onun bütün bu söyledikleri) ayrılıklardan şikayet etmekte (en başka ne olabilir ki?) İnsana insanlığını hatırlatacak olan bu ayrılık değil midir? Evet bir şeyden ayırırız. Hem bu maddeyle ölçülebilecek seviyede değil. Ruhumuzun bütünüyle arzuladığı bir şey. Buna ister aşk deyin, ister yanmak. Dönüp dolaşıp aynı kapıya çıkıyor. Mesele **ayrılık** ve O'na ulaşabilmek için «**ne yapabileme**» düşüncesi.

Sofî doğuyor, sofiler doğuyor. Bir, beş, on, yüz, bin... O'na giden yola dökülüyorlar. Hiç bir şey onları bu yoldan alıkoyamıyor. Nihayet masivadan kurtuluş ve vuslat.

Mevlâna'yı böyle düşünüyor, böyle görüyorum. Avrupanın, batının gördüğü ve bizdeki bazı kişilerin görmeye çalıştığı tarzda değil. O «gel» derken sadece Allaha çağırıyor ve bunun da ancak ve ancak müslüman olmak ile mümkün olacağını söylüyor. Aksi takdirde -yani islamiyet söz konusu olmazsa- bu davet kendisine olur ki, bu durumda «gel» «yel» olur. Boş olur. Mevlâna müslüman olduğu için Mevlâna'dır. Çünkü Rab-bimizin kabul ettiği tek din **İslamiyettir**. Ona ulaşmak, varmak için de ancak o yoldan gidilir. Mevlâna'ya hümanist damgasını vururken bunu düşünmek mecburiyetindeyiz sanırım.

Mevlâna bir yenilik getirmiştir. Bu yenilik belki de alışılmışın dışında olduğu için ehemmiyet kazanmıştır. Mevlâna'dan önce bir düşünce vardı ve mutasavvıflar onu işliyorlardı. İşte o, burada kendini gösteriyor. Kendinden önceki fikirleri, kendi görüşleri ile birleştiriyor ve yeni bir fikir ortaya çıkıyor. Bu bir hümanistlik değil, yeni bir bakış açısidir. Tekrar ediyorum, Mevlâna'yı bugünkü mânâda hümanist olarak görmek hatadır. Yoksa Mevlâna:

«Men hâk i reh i Muhammed muhtarem»

demez, bunun yerine bir başka şey söylerdi. Zira o her yolun İslama çıkmasını ve oradan Yaratan'a varılmasını ister. Tek rehberinin de Kur'an olduğunu söyler.

«men bende i Kur'an'em eğer cân dârem»

Her mutasavvıf gibi o da varlıkların zahiri (dış görünüşü) ile ilgilenmez. Bâtınına (iç yüzü) bakar ve ondan zevk alır. Bunun yanında, yine her şeyde bir aşk arar ve aşkı adeta ister. Çünkü aşksız birliğin olmayacağına inanır. Hadislere daima aşk ve gönül açısından bakar.

Yaşadığı sürece başından geçen hadiseler O'nu bu şekilde bir duyguya adeta itmiştir. Şems'e yapılanlar, ardından Mevlâna'nın Şems'i araması, yollara düşmesi, sonunda Şems'in kaybolması, Mevlâna'nın yanında Burhaneddin Muhakkik-i Tirmizi'nin durumu, Selehaddin Zerkub'un hali ve cemiyet tarafından ona yapılanlar, nihayet cemiyet, Mevlâna'ya çok tesir etmiştir. Fikirlerinin kaynağı olmuştur. İşte bu fikirler -zannedirim ki- yukarıda saydığımız sebebler yüzünden tamamen aşka, sevgiye bağlı kalmış, etrafında dönmüştür. Mevlâna duygulu insandır. Bu duygusunu hadiselerden aldığı ilhamla aşk çemberinin içine sokmuştur.

Bugün yine insan yaratılışının hikmetini unutmuş ve günlük hayatın karanlığına gömülmüştür. İnsanlık belki bir Mevlâna, belki de bir Yunus bekliyor. Ne dersiniz?

AMERIKANIN YALANLARI
HASHAŞ MESELESİ
VE TÜRKİYE Ayhan
Songar
hareket yayınları .p.k1240.ist
dergah kitabevi .ankara cad.no85.ist

1 — Konunun Mahiyeti

Enflasyon, memleketimizde son günlerde üzerinde en fazla konuşulan mevzulardan biri oldu. Enflasyonun büyük ölçüde halkın yaşayışıyla yakından ilgili olması, bunun en büyük sebebi olsa gerek. Zira geniş halk kitleleri -bilhassa sabit gelirliler- her geçen gün satın alma güçlerinin biraz daha zayıfladığını -esefle- görüyorlar.

Enflasyon, Lâtince bir kelimedir, «şişme» manâsına gelir ve genel olarak mal ve istihsal faktörleri fiyatlarının yükselmesi (1) ile izah edilir. Ayrıca enflasyon, toplam talebin mevcut kaynaklara oranla çok yüksek olması, toplam arz ve toplam talep arasındaki sürekli dengesizlik olarak da nitelendirilir.

Para miktarındaki herhangi bir artış olan enflasyonist (enflasyon kelimesinden maksat, sadece fiyatların yükselmesidir) hal, klasik teorinin temel faraziyesiyle müşterek çalışır ki daima üretim faktörlerinin gerçek kârlarındaki bir azalma, bu faktörlerin arzlarında bir kısıntıya sebep olacaktır (2).

En çok rastlanan enflasyon tipi, «Talep Enflasyonu»dur. İhracat ve harcamalar toplamının ithalât ve üretim toplamını aşması bu tip enflasyonun belirtisidir. Talep enflasyonları umumiyetle moneter (parasal) sebeplerden ileri gelir. Lâkin Keynes'in belirttiği gibi, para hacmi şişmeksizin likidite tercihindeki değişikliklerin ve devlet harcamalarındaki artışların da talep enflasyonuna sebep olduğu vakiadır (3).

Diğer bir enflasyon çeşidi de «Maliyet Enflasyonu»dur ki bu tip enflasyonun başlıca üç kaynağı vardır: a) Vasıtalı vergiler, b) Yüksek faiz hadleri, c) Ücret seviyesinin iyi ayarlanmaması (4). Bu tip enflasyon, rekabet piyasasında nisbeten küçük kapasiteli firmaların zamanla piyasadan çekilmelerine sebep olur.

Enflasyonun diğer çeşitleri:

Hyperinflation (Dörtüncü Enflasyon): Fiyatlardaki her artış, ücret ve maliyetlerin artmasına sebep olur ve bu artış tekrar fiyat artışı olarak ortaya çıkarsa bu çeşit enflasyondan bahsedilir. Hyperinflation, talep enflasyonunun en aşırı derecesidir. Para, kıymet ölçüsü olmak niteliğini kaybeder. Bu çeşit enflasyonlarda marjinal istihlak meyli şiddetle artar ve bu da enflasyonun şiddetini artırır. Bu tip enflasyonlara daha ziyade harp ve ihtilâl devrelerinde rastlanır.

Kronik Enflasyon: Bu tip enflasyonlarda para, mübadele aracı olmak fonksiyonunu muhafaza eder, paranın satın alma gücü tedricen düşer, bütün maddeler birden pahalılaşmaz, pahalılığın duraklar gibi olduğu dönemlere de rastlanabilir. Paranın kıymet ölçüsü fonksiyonunu görebilme kabiliyeti zedelenebilir, para tasarruf vasıtası olmak niteliğini de kısmen kaybeder. Binaenaleyh, bu tip enflasyona maruz kalan ülkelerde tasarruflar gayrimenkullere ve altına yatırılır (5).

Creeping (Sinsi) Enflasyon: Çok yavaş, belli etmeden ilerleyen enflasyonlar için bu tâbir kullanılır. Fiyatlar çok hafif bir şekilde yükselir. Para kıymetindeki düşüklük, faiz haddinin altında kaldıkça fiyatların yükselmesi ihtimali spekülasyona (iddihar, gömüleme) sebep teşkil etmez. Dünya ekonomisinin son yıllarda geçirmekte olduğu yüksek konjonktür devresinde, sinsi enflasyonun tesirine maruz kalmamış memleket yoktur. (6).

Gayemiz, enflasyonları Makro Ekonomi plânında teorik olarak incelemek olmadığı için; enflasyonların teorik yanları hakkında kısa bilgiler vermeye çalıştık. Yazımızın müteakip kısmında kısaca Türkiye'nin bugüne kadar karşılaştığı enflasyonlar-

dan bahsedecek ve sonra son yıllardaki -bilhassa 1973 ve 1974 yıllarındaki durumu incelemeye çalışacağız.

II — Türkiye'de Enflasyon:

Türkiye'deki enflasyon tahlilleri ancak 1938 yılına kadar inebilmektedir. Bu tarihten önceki vaziyet hakkında maalesef kesin bir şey söylemek mümkün değildir. Zira 1938 yılından evvel enflasyonların tahliline yardımcı olacak fiyat indeksleri düzenlenmemiştir.

Türkiye, İkinci Cihan Harbinde enflasyona sürüklenmiştir. Bu, moneter (parasal) sebeplerden ileri gelen bir talep enflasyonu. Harb yıllarındaki masrafların büyük bir kısmı emisyonla karşılanmıştır. Aşağıdaki tabloda 1938-1945 yılları arasındaki emisyon ve fiyat indeksleri gösterilmiştir. (7):

Yıllar	Tedavüldeki Banknotlar (Milyon TL)
1938	169.1
1945	881.2
1952	1.251.0
1960	4.452.0
1965	7.347.1

Tablodan da görüldüğü gibi, 1938 yılında 169.1 milyon TL. olan tedavüldeki para miktarı, 1945 yılında 881.2 milyon TL'ya çıkmıştır. Toptan fiyat indeksleri de 1939'da 100 iken, 1945'in ilk yedi ayında 444'e yükselmiştir.

Harb yıllarındaki ücretler ve maaşlar fiyatlara göre ayarlanamamış, fiyatlar, ücret ve maaşların çok ilerisinde bir seyir takib etmiş, ithalattaki tıkanmalar neticesinde fiyatlar çok fazla yükselmiş, karaborsa başlamış, çeşitli ihtiyaç maddelerinde büyük kıtlık husule gelmiş ve nihayet zarurî ihtiyaç maddeleri karne ile verilmiştir. Neticede 1946 senesinde devalüasyon'a gidilmiştir. 1951 senesinde Kore Harbi dolayısıyla ithal malları fiyatlarında husule gelen artış neticesi ülke içi fiyatlar artmış, tipik bir maliyet enflasyonu baş göstermiştir. 1954 senesinde kötü iklim şartları sebebiyle üretimin daralması, döviz rezervlerinin tükenmesi, -kısmen plânsız- alt yapı yatırımlarının artması gibi sebepler ülkeyi sürekli enflasyona sürüklemiştir. Bütçe açıkları, iktisadî devlet teşekküllerinin giderlerinin finansmanı, özel sektör kredileri, fiyat destekleme siyasi vs. sebeplerle kredi ve para hacmi artmış, nihayet 4 Ağustos 1958'de istikrar programı uygulanarak 1959 senesinde devalüasyon'a gidilmiştir.

1958 senesine kadar talep enflasyonu niteliğinde olan enflasyon, 1960 senesinde ithal malları fiyatları ve iktisadî devlet teşekküllerinin mal ve hizmet maliyetlerinde görülen artış sebebiyle maliyet enflasyonuna tahvil olmuştur.

1961-65 yılları arasında görülen enflasyonlar, daha ziyade talep enflasyonu niteliğinde idi. 1965 yılında yapılan toplu sözleşmelerle işçi ücretlerinin arttırılması neticesinde maliyet enflasyonu ağırlığını hissettirmiştir. Nihayet 1970 devalüasyonundan sonra ülke ekonomisinin maliyet enflasyonunun tesirinde kaldığı söylenebilir.

III — Günümüz Türkiyesinde Durum:

Ülkemizde 1972'lerde başlayan pahalılık cereyanı, bu günlerde hemen hemen en yüksek seviyesine ulaşmış bulunmaktadır. Yıllardanberi istikrarlı bir hükümet kurulamayışı, 14 Ekim 1973 seçimlerinden sonra 3 ayı mütecaviz bir zaman içinde de hükümet kurulamaması, bu arada ham petrol fiyatlarına yapılan zamların astronomik oranlarda Türkiye'ye inikası, Kıbrıs harekâtlarının yüksek maliyeti ve nihayet şu günlerde dahi devam eden hükümet kurma keşmekeşi yüzünden ülke devamlı bir enflasyonist baskı altında kalmaktadır. Bu arada bulanık suda balık avlama misâli, bir takım çıkarıcı zümrenin piyasada sun'î darlık yaratarak kısa zamanda servetlerini kat kat arttırma gayretleri enflasyonun tuzu, biberi obnuştur.

Enflasyon, bugün hemen hemen bütün dünya ülkelerinde mevcut bir illet olduğu zihnetle, ülkemizdeki enflasyonun bir kısmının dışarıdan ithali mevzuu bahisdir. Dünya konjonktüründeki gelişmeler, iç ekonomideki fiyat hareketlerini başlıca üç yönde etkilemektedir:

a) Ticaret yaptığımız ülkelerde meydana gelen fiyat artışlarının ithalât yolu ile doğrudan doğruya ekonomiye ithal edilmesi,

b) İhrac edilen ürünlerde ihrac fiyatlarının hızla yükselmesi sonucu iç fiyatların buna uyum sağlaması,

c) Bazı ülkelerdeki dalgalı kur uygulaması neticesi meydana gelen dolaylı devasyasyonların Türk Lirası olarak ithal maliyetini etkilemesidir.

1972 yılında fiyatlar genel seviyesindeki ortalama artış (% 18) planlı dönemin ve son 3 yılın en yüksek oranıdır. 1973 yılında fiyatlar genel seviyesi hızla yükselmiştir. 1972 yılında toptan eşya fiyatları indeksinin 12 aylık artış hızı Ocak ayında % 20.0 den Eylül ayında % 18.0'e düşmüş iken, 1973 yılı başında % 12.9'dan Eylül sonunda % 23.7'ye yükselmiştir (8). Bu oran, 1974 yılı Temmuz ayında % 32'ye yükselmiştir. Ayrıca 1973-74 Temmuz dönemi ele alındığında bir senelik artış farkı daha bariz bir şekilde kendisini belli etmektedir. Meselâ; gıda maddeleri perakende fiyatlarında % 24, ısıtma ve aydınlatma giderlerinde % 53.7, giyim ve ev eşyası harcamalarında % 35.4 oranında artışlar görülmektedir (9). Bir yıl zarfında fiyatlar genel seviyesi ise % 24 artış kaydetmiştir.

Bu rakamlardan da anlaşılacağı üzere Türkiye, son yıllarda bütün dünya ülkelerinde mevcut olan enflasyon illetinden en fazla etkilenen ülkelerden biri -Japonyadan sonra dünyada ikinci- olmuştur. Ülkede pahalılık almış, yürümüş, adeta halkın bir nusesinde Almanya'da % 7.2, İtalya'da % 11.8, Japonya'da % 11.9, ABD'de % 5.7, İspanya'da % 12.1, İsviçre'de % 8.3, İngiltere'de % 9.4, Fransa'da % 7.4 ve Yunanistan'da % 13.1 oranında artmışken (10) Türkiye'de bu oran % 18.5 olmuş ve yıl sonunda % 29.2 ye kadar yükselmiştir (11).

1974 yılı Mayıs ayında en yüksek seviyeyi bulan fiyat artışları, aynı yılın Haziran ayından itibaren azalma temayülü göstermiş, lakin Ağustos ayından itibaren ülke tekrar fiyat artışlarına sahne olmuştur.

Kıbrıs harekâtlarının 10 milyar TL civarında olan maliyetlerinin de fiyat artışları üzerinde menfi tesir yaptığı gerçektir. Bu yıl, tarım kesimindeki destekleme alım fiyatlarının yüksek seviyede tutulması, müstahsilin eline külliyetli miktarda para geçmesine, dolayısıyla piyasanın artan bir taleple karşılaşmasına sebep olacaktır. Bu talep artışı karşılanamadığı takdirde fiyatların yükselmesi mukadderdir.

Yükselen fiyatlar karşısında işçi, memur ve diğer gelirlilerin ücret ve maaşlarını yükseltmek mecburiyeti doğmuştur. Yalnız bu ücret ve maaş yükseltilmesi yapılırken gelirlerin millî gelirdeki kişi başına artış ve prodüktivite artışıyla aynı oranda artması lâzımdır. Bu takdirde fiyat istikrarı temin edilmiş olacaktır. Gelirler artacak ve dolayısıyla refah yükselecektir. Gelirlerin fiyatların önünde koşması hele bu bir prodüktivite artışının üstünde olursa, gelirler ve fiyatlar arasında daimi bir kapışma ve enflasyonist bir çark dönmesini ifade eder (12).

Ayrıca, yurt dışında çalışan işçilerimizin yaz aylarında -tatil için- yurda gelmeleri külliyetli miktarda döviz transferini sağlamaktadır. 1973 yılında yurt dışındaki işçilerimizin yurda getirdikleri döviz miktarı 1.183 milyon dolardır. 1974 yılında bunun daha da artması beklenmektedir. Bu rakamın büyük bir kısmı yurt içinde tüketim mallarına harcanmakta, ülkede bu mallara olan talep artmakta ve dolayısıyla fiyatlarda artış husule gelmektedir. Getirilen paranın arsa, bina gibi gayrimenkullere yatırılan kısmı da bu sektörlerde fiyat artışına sebep olmaktadır. Devletin yurtdışından gelen bu dövizleri iyi bir şekilde kanalize ederek yatırım sahalarına kaydırması gerektir. Böylece bu

fonlar hem iktisadî gelişmemize yardım etmiş, hem de istihdam problemine olumlu katkıda bulunmuş olacaktır.

IV — Netice:

Enflasyon, gelir ve servetin gayri adil bir şekilde yeniden tevziini intaç eder, sınıf mücadelelerini şiddetlendirir, iktisadî kaynakların israf edilmesine sebep olur, cemiyetin iktisadî ve içtimai yapısını tahrib eder. Enflasyon, sermaye terakkümünü temin eden bir vasıta olarak ileri sürülmesine rağmen, iktisadî gelişme bakımından zararlıdır; cemiyeti tahrib edici bir afettir (13).

Bugün Türkiye'de enflasyon adetâ müzminleşmiştir. Gün geçtikçe de tedavisi zorlaşan bir hastalık keyfiyeti arz etmektedir. OED'nin yayınladığı Kasım ayı istatistiklerine göre Türkiye; % 25.5'i bulan enflasyon oranıyla dünyada Japonyadan sonra enflasyona en fazla maruz kalan -ikinci- ülke olmuştur. Ülkede her türlü maddeye hergün yeni bir zam yapılması adeta tabii bir vaziyet olarak kabul edilmeye başlanmıştır. Sabit gelirliler, iktisadî güçlerinin her gün daha da zayıfladığını hissetmektedirler. Buna karşılık büyük sermaye sahiplerinin satın alma gücü -ve dolayısıyla servetleri- gün geçtikçe artmaktadır. Bu da ülke içindeki sınıf farklarını bariz bir şekilde ortaya koymakta, sınıflar arasındaki mesafe gün geçtikçe daha fazlalaşmakta, buna paralel olarak sosyal huzursuzluk da artmaktadır. Sokaktaki adam, artık tam manâsıyla huzursuzdur. «Hükümet» patentli hiçbir şeye iltifat etmemekte bilâkis endişeyle bakmaktadır. Ülke'de artık sadece «yok» ların «var» lıgından söz etmek mümkün olmaktadır. Yoldan geçerken dükkânların önünde görülen uzun kuyruklar artık tabii olarak kabul edilmektedir. Hizmet anlayışı diye birşeyden söz etmek de yersizdir. Resmî bir daireye gidip de işini hallederek dönen artık parmakla gösterilmektedir. Kısaca, memleket tam bir keşmekeş içindedir. Evlâdına ilaç parası bulamayan babalarla bir düşün için milyonlarca lira harcayanlar, yıllardan beri bir türlü nev'i tesbit edilemeyen iktisadî düzen yüzünden bugün aynı ülke içersinde yaşamaktadırlar.

Ülke ekonomisini sağlam temellere oturturup, Türkiye'yi müreffeh bir ülke yapmak için çalıştıklarını iddia edenler; ülkelerin kalkınması için herşeyden önce ferdlerinin ahlâk'lı olması gerektiği gerçeğini kabul etmek mecburiyetindedirler. Gayemiz, hiçbir zaman, herşeye rağmen zengin bir Türkiye olmamalıdır. Fertleri «Mü'minler birbirlerini sevmekte, birbirlerine acımakta ve yekdiğerini korumakta bir vücut gibidir. Vücudun herhangi bir uzvu rahatsız olursa, sâir âzâları da bu yüzden hummâ ve yekusuzluğa tutulurlar» (14) yüce düsturunu bihakkın anlayan ve tatbik eden bir Türkiye'ye sahip olursak, kurtuluş ihtimalimiz var demektir.

- 1) Paul A. Samuelson, İktisat, Çev. D. Demirgil, İstanbul 1970, s. 300.
- 2) J. M. Keynes, The General Theory of Employment, Interest and Money, London, 1967, s. 304
- 3) Feridun Ergin, Para Siyaseti, İstanbul 1969, s. 264-265.
- 4) İbid., s. 284
- 5) Ibid., s. 278 - 279.
- 6) Ibid., s. 288.
- 7) TC Merkez Bankası, Haftalık Vaziyetler ve İstanbul Ticaret Odası Fiyat İndeksleri
- 8) DPT, 1974 Yılı Programı, s. 70.
- 9) İstanbul Ticaret Odası Fiyat İndeksleri
- 10) DPT, a. g. program, s. 71.
- 11) Ticaret Bakanlığı Fiyat İndeksleri ve Ticaret Bakanlığı Dış Ticaret Fiyat İndeksleri
- 12) Milliyet, 4 Mart 1974.
- 13) Sabahaddin Zaim, Çalışma Ekonomisi, İstanbul 1968, s. 325.
- 14) Riyâzü's Sâlihîn, Ankara 1972, C.I, Hadis 222.

GÖNÜLVERENLERE CEVAPLAR

Bir milletin müesseseleri (basın, radyo, televizyon vs.) milleti yansıtmaması gereken müesseseler, o milletin dinine cephe almış olabilir. O milletin mukaddesatını çiğnemek, o milleti gayesizliğe sürüklemek isteyebilir.

Demek istediğimiz: Bin yıllık kültürü, tarihi «Çağ Dışı» gibi, basit, basit olduğu kadar kaba bir ifadeyle inkâr edip, silivermek düşüncesinde olanların karşısında gönül verenler vardır.

Gönül verenlere gönülden selam. Şiir, Hikaye, Desen, Makale, v.s. dilek temenni ve tenkitlerinizi beklerken heran daha şuurlanmak ve ona daha sıkı sarılmak umuduyla...

Hayati Bice; Turhal — Mektubunuz duygulandırdı bizi. «Millî Gençlik» sizinle aynı düşünce ve fikirdedir. Mecmuamızı çevrenizde tanıtacağınıza inanıyoruz. Başarı dileklerimizle...

Ethem Y. Kars — Mektubunuz için teşekkürler. Bizi durumunuzdan haberdar edecek mektubunuzu bekleriz. Selamlar...

İlhami Türker Ankara — Samimi mektubunuz için teşekkürler. Gönül verenlerin elele tutması zaferin yakın olduğunu müjdeler. İnşallah başaracağız.

Şiirin kuvvet unsurları vardır. Anlatılmak isteneni, en iyi anlatmak için dikkatli seçilmiş kelimeler, mısra düzeni, kafiyeye, musiki vs. Duygularınız güzel fakat şiirin kuvvetli ve güzel olması için yetmiyor. Çalışmalarınız için N. Fazı ve Sezai Karakoç'un şiirlerini tavsiye eder, yenilerini bekleriz. Selamlar...

Ali Büyükduman Afyon — İkânınıza teşekkürler. «Yeniden çıkmasını iftiharla karşıladım» dediğiniz mecmuamızı çevrenizde tanıtarak yardımcı olmanız ümidiyle. Selam ve saygı.

Ali Canbaz Balıkesir — İlginize teşekkür eder yeni isteklerinizi bekleriz. Selamlar...

Yaşar Tuynak B. Almanya — Önce selam ve teşekkür. İsteğinizi yerine getirmeye çalıştık. Başarılar dilerken oradaki kardeşlerimize mecmuamızı tanıtmanızı bekleriz.

Altan Kunt Erzurum — Şiirleriniz için teşekkürler. Yenilerini bekleriz. Selam ve saygı.

HABERLER

M.T.T.B. Sosyal İlimler Enstitüsünün adamlarından müteşekkil bir öğretim kadrosuna sahip olan enstitü: Türk yüksek tahsil gençliğini, sosyal meseleler, iktisat, teknik, hukuk, tıp, psikoloji, dil, tarih, din, ahlâk, sanat v.s. gibi mevzularda geniş bilgi sahibi yapmak yarının münevverle-

3. Öğretim Yılı Başlıyor.

Millî Türk Talebe Birliği Sosyal İlimler Enstitüsü 3. öğretim yılına 6 Ocak 1975 Pazartesi günü başlayacaktır.

Memleketimizin değerli ilim ve fikir

SÖNMEZ
NEŞRİYAT VE MATBAACILIK A.Ş. SUNAR

KUR'ÂN-I KERİM VE İZAHLI MEÂL-i ÂLİSİ; Bu kıymetli eser aşağıda belirtilen ebatlarda I. hamur şamua kağıda çok güzel bir şekilde basılarak satışa arz edilmiştir.

* Büyük boy 100 TL.

* Orta boy 80 TL.

* Küçük boy (Pek yakında iki renkli basılmış olarak satışa arz edilecektir.)

SAHİH-i MÜSLİM TERCEMESİ VE ŞERHİ; Ahmed Davudoğlu tarafından terceme edilen bu kıymetli eser I. hamur şamua kağıda nefis bir şekilde basılmaktadır. I. ve II. cild satışa arz edilmiştir. I. cildin fiyatı 60 TL. II. cildin fiyatı 80 TL. dir. Kitapçılardan ısrarla arayınız. Diğer cildlerin baskısına başlanmıştır. Bilgi edininiz.

EDEBÜ'L MÜFRED TERCEMESİ (AHLÂK HADİSLERİ); İmam Buhari'nin «Sahih-i Buhari» adlı büyük hadis kitabından sonra ikinci büyük eseri olan «Edebü'l Müfred», Ali Fikri Yavuz tarafından terceme edilmiştir. Eser iki cildir. I. cildi satışa arz edilmiştir, fiyatı 80 TL. dir. II. cild pek yakında geniş fihrist ilâvesiyle satışa arz edilecektir. Bilgi edininiz.

SELÂMET YOLLARI; Kendi vadisinde (Fıkıh sahasında) okuyucuyu tatmin eden tek eser olan bu kitap, İmam İbni Hacer'ül Askalânî'nin «Bulûğ'ül Meram» adlı eserinin tercemesidir. Tercemeyi Ahmed Davudoğlu yapmıştır. Dört cildlik bir takım halinde satışa arz edilmiştir. Kitapçılardan arayınız. Takımı 200 TL. dir.

MESNEVÎ-i ŞERİF TERCEMESİ; İslâmî İlimler Fakültesi doktorlarından Amil Çelebioğlu tarafından Farsça aslı, Osmanlıca manzum Nahifî tercemesi ve günümüz türkçesiyle izahlı olarak hazırlanan bu kıymetli eser üç büyük bez cild halinde satışa arz edilmiştir. Takımı 190 TL. dir. Kitapçılardan arayınız.

İZHAR'UL HAK TERCEMESİ; Hintli Rahmetullah Efendinin yazmış olduğu bu eser, Hıristiyanların İslâm dinine etmiş oldukları iftiraların asılsızlığını ilmî bir şekilde isbat ettiği gibi, bundan sonra edilmesi muhtemel iftiraların önüne de ilimle örülmüş bir duvar çekmiş bulunmaktadır. İslâm dini aleyhinde konuşanlara rahatça cevap verebilmek için bu eseri mutlaka okuyunuz. Fiyatı 50 TL. dir. Kitapçılardan arayınız.

MEVLÂNA VE AŞK; Mevlâna mevzuunda kıymetli yazılarıyla tanınmış bayan Ayten Lermioğlu'nun yeni ve kıymetli tetkiki güzel bir şekilde basılarak satışa arz edilmiştir. Fiyatı 7,5 TL. dir. Kitapçılardan arayınız.

TASAVVUF ÂLEMİNDEN; Tasavvuf âleminin büyüklerinin öykülerini çok güzel bir üslûpla okuyacağımız bu eseri değerli muharrire Ayten Lermioğlu yazmıştır. Kitap satışa arz edilmiştir. Fiyatı 10 TL. dir. Kitapçılardan arayınız.

İŞİTTİKLERİM... GÖRDÜKLERİM... BİLDİKLERİM...; Son yetmiş yıllık tarihimizde siyasette, edebiyatta, sanatta adları sayılarınların bilinmeyen yönlerini bilmek isteyenler yakın tarihimize ışık tutan bu eseri okumalıdır. Eseri kıymetli muharrire Münevver Ayaşlı yazmıştır. Fiyatı 10 TL. dir. Kitapçılardan arayınız.

GENEL DAĞITIM
SÖNMEZ NEŞRİYAT A.Ş.
Şeref Ef Sok. No: 13
Cağaloğlu - İSTANBUL
Tel: 22 84 09 - 26 86 84

rini millî değerlerle yüklü ve umumi kültüre vakıf hale getirmek gayesiyle 29 Kasım 1971 de kurulmuştur.

Enstitüye; yüksek okul mezunu veya yüksek okul talebeleri, lise ve dengi okul mezunu olanlar katılabilecekler. Kayıt şartları 2 fotoğraf, iki pullu zarfdır. Kayıtlar devam etmektedir.

OCAK AYI PROGRAMI AŞAĞIDADIR

6 Ocak 1975, Açılış dersi, Prof. Dr. Nevzat Yalçıntaş,

8 Ocak 1975, Osmanlılarda Arazi Nizamı, Dr. Osman Öztürk.

13 Ocak 1975, Türk kültürü açısından yabancı okullar, Nahit Dinçer.

15 Ocak 1975, Ruh ve Ruhi Faaliyetler, Prof. Dr. Ayhan Songar.

20 Ocak 1975, Selçuklulardan Osmanlılara, Prof. Dr. Osman Turan.

22 Ocak 1975, İslam araştırmalarının bugünkü durumu, Doç. Dr. Salih Tuğ.

27 Ocak 1975, Anayasanın yorumlanması, Prof. Dr. Selçuk Özçelik.

29 Ocak 1975, Doğum kontrolünün tıbbî yönü, Prof. Dr. Cevat Babuna.

Dersler Pazartesi Çarşamba günleri saat 18.00-20.00 arası M.T.T.B. Sosyal İlimler Enstitüsü seminer salonunda yapılacaktır.

sanatçı adına düzenlenecek bir seminerle değerlendirilecek. Ayın diğer filmleri arasında Amerikan sinemasından GECE YARISI KOVBOYU ve yönetmen İsmet Soydan KIRALIK (28 Ocak) KATİL adlı eserleri üyelere sunulacak.

14 Ocak Salı RABİA

Bu filmden sonra Osman Seden Semineri yapılacaktır.

24 Ocak Salı Behlül Dal kısa filmleri ve semineri

KONFERANS

Uzun zamandan beri konferans vermiyen Üstad Necip Fazıl Kısakürek 30 Aralık 1974 Cumartesi günü M.T.T.B. Kültür salonunu dolduran seçkin davetli topluluğuna gerçek bir fikir ziyafeti çekti.

Hayatının bugüne kadar ki çile ve ıztıraplarının perspektifinde yakın geçmişimizdeki fikir hareketlerini tahlil eden üstad, şairliğinin verdiği harikulade söz kıvraklığını dinleyenleri mevzudan mevzuya rahatça sürüklemekteki maharetiyle gösterdi.

İki buçuk saate yakın süren konferans sonunda kendisine sevgi gösterilerinin de bulunan gençler arasında salonu terkeden Üstad yepyeni bir Büyük Doğu heyecanını sindirdi gönüllere.

SİNEMA KULÜBÜ OCAK AYI FAALİYETLERİ

MTTB Sinema Kulübü 1974-75 çalışma yılının üçüncü dönemine Ocak ayı ile birlikte girmiş bulunuyor. Yeni çalışma yılında önceden olduğu gibi yine Türk Sinemasına ağırlık veren Sinema Kulübü içinde bulunduğumuz Ocak ayını da iki seminer ve iki toplu gösteri düzenleyerek geçirecek. Programın başında Osman Seden Toplu Gösterisi yer alıyor. Dört film-den meydana gelen gösteri sonunda Türk Sinemasının eski ustası yönetmen Osman Seden ile bir seminer yapılacak. Osman Seden'i Behlül Dal'ın kısa filmleri takip edecek. Türk Sinemasında uzun yıllar eksikliği duyulan kısa filmler alanındaki savaşını şimdilik tek başına sürdürüyor Behlül Dal. Bu kısa filmler aynı akşam

KURULUŞ GECESİ KUTLANDI

Türk Yüksek Tahsil gençliğinin yeğâne temsilcisi Millî Türk Talebe Birliği kuruluşunun 58. yıldönümü 7 Aralık 1974 Cumartesi akşamı M.T.T.B. salonunda muhteşem bir programla kutlandı.

HAZ. MEVLANA ANILDI

Vuslatının 701. yıldönümünde Büyük Veli Hazreti Mevlana 21 Aralık 1974 Cumartesi günü M.T.T.B. Kültür Müdürlüğü'nün tertiple ettiği bir geceyle anıldı.

Gecede Mevlananın hayatı, eserleri ve davası hakkında konuşmalar yapıldı. Mesnevisinden bölümler okundu.

Neylerle saz eserleri ve karşılı ilahi gurubundan ilahilerle son bulan gece davetli tarafından ilgiyle takip edildi.

**MILLÎ TÜRK TALEBE
BİRLİĞİ**

**ÜNİVERSİTEYE HAZIRLAMA
KURSLARI**

Devreler: 3 OCAK-24 OCAK Cağaloğlu-İST.

www.mtbirlik.org.tr